

„Elbląg jest największym ośrodkiem oporu w kraju” – tak oceniały władze informacje spływające do komitetów PZPR w Gdańsku i Warszawie w połowie stycznia 1971 r. Od chwili rozpoczęcia dramatycznych bitew ulicznych w Elblągu w grudniu 1970 r. władze PRL ze szczególną uwagą analizowały sytuację w mieście. Chcemy pokazać Elbląg z przełomu lat 1970 i 1971 z perspektywy dokumentów: milicyjnych, partyjnych oraz związkowych, zachowanych w różnych archiwach, aby każdy mógł sam ocenić, co się wtedy naprawdę w Elblągu wydarzyło...

GRUDZIEŃ 1970 – ROKU W ELBLĄGU

W DOKUMENCIE ARCHIWALNYM

Wystawa zorganizowana przez:

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku
Bibliotekę Elbląską im. Cypriana K. Norwida
Archiwum Państwowe w Gdańsku

Wykorzystane materiały pochodzą ze zbiorów:

Archiwów IPN w Warszawie i Gdańsku
Biblioteki Elbląskiej im. Cypriana K. Norwida
Archiwum Państwowego w Gdańsku

Autorzy wystawy:

Stanisław Flis
Alicja Gdaniec
Robert Kwiatek

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ARCHIWUM PAŃSTWOWE
W GDAŃSKU

SYTUACJA 1970 R.

Pierwsze niepokoje społeczne wystąpiły już w październiku 1970 r. W Elblągu ludziom żyło się ciężko. Przed świętami Bożego Narodzenia obniżono premie za wykonaną pracę oraz wprowadzono ukrytą przed społeczeństwem podwyżkę cen żywności.

Aby przypomnieć, co można było kupić za przeciętną pensję, warto zajrzeć do roczników statystycznych. Według elbląskiego rocznika statystycznego średnia miesięczna płaca w zakładach „uspołecznionych” wynosiła wtedy około 1922 zł.

Za miesięczne wynagrodzenie można było wówczas kupić:

chleb: bochenek – 3,50 zł (549 bochenków)
ryż: 1 kg – 8 zł (240 kg)
mięso wieprzowe: 1 kg – 50 zł (38 kg)
kiełbasa zwyczajna: 1 kg – 52 zł (37 kg)
masło: 1 kg – 70 zł (27,5 kg)
ciukier: 1 kg – 10,5 zł (183 kg)
wódka czysta: 0,5 l – 55 zł (35 butelek)
kawa naturalna: 1 kg – 330 zł (5 kg)

Za miesięczne wynagrodzenie na straganach elbląskiego rynku można było wówczas kupić:

jajka kurze: 1 szt. – 2,17 zł (856 szt.)
ziemniaki: 1 kg – 1,28 zł (1502 kg)
jabłka: 1 kg – 15,60 zł (123 kg)

Za miesięczne wynagrodzenie w sklepach państwowych można było wówczas kupić następujące przedmioty trwałego użytkowania:

garnitur męski – 1890 zł (1 szt.)
koszula męska – 340 zł (5 szt.)
tapezan rozkładany – 2960 zł (60 proc. tapezanu)
para butów – 270 zł (7 par butów)
telewizor – 7800 zł (24 proc. telewizora)
motocykl – 9000 zł (21 proc. motocykla)

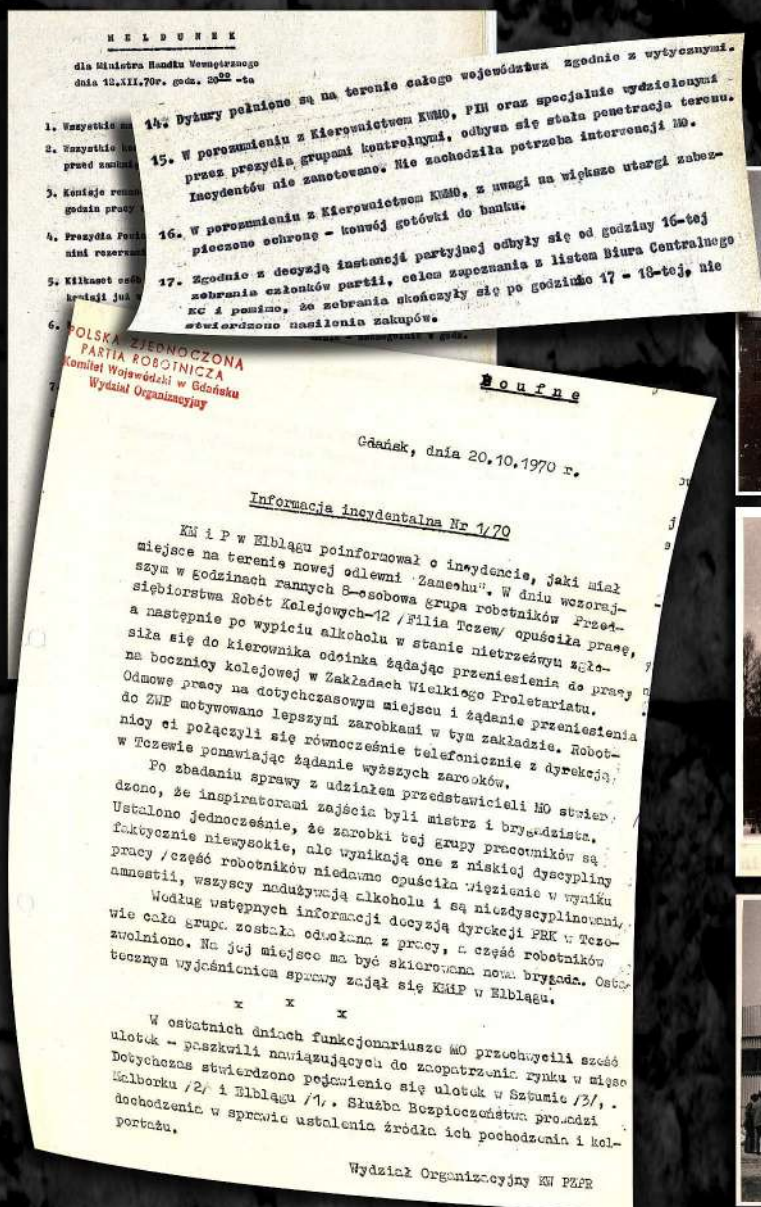

ZYCIE CODZIENNE W ELBLĄGU W POCZĄTKU GRUDNIA 1970 R.

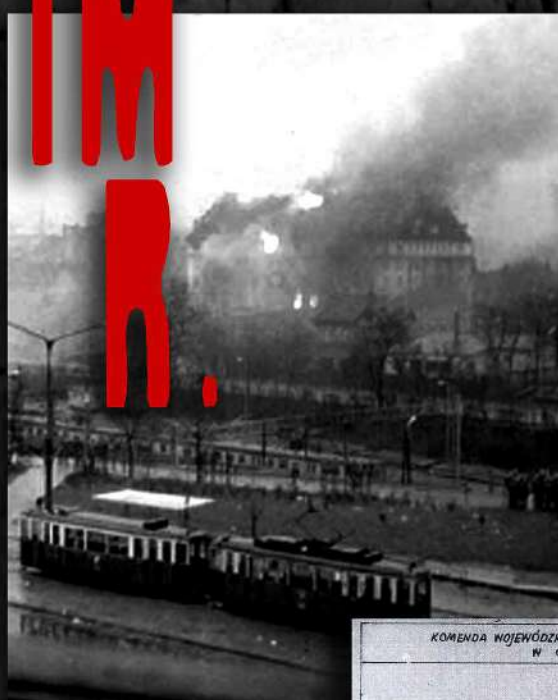
Olsztyński Teatr im. Stefana Jaracza wystawił w Elblągu sztukę Miklósa Tótha „Ktoś kłamie”. W urzędzie cenzury czyniono zabiegi o uzyskanie zgody na druk plakatów teatralnych do sztuki „Król Edyp”. Zezwolenie otrzymano 27 listopada. Prasa zapowiedziała, że w sobotę 12 grudnia o godzinie 18.00 w kawiarni „Uśmiech” odbędzie się wieczorek taneczny dla dorosłych. 13 grudnia w lokalu przy ul. Kopernika 16 zebrał się członkowie Koła Akwarystyki. Na 14 grudnia przygotowywano ogłoszenie w prasie dotyczące podwyżki cen wyrobów mięsnych i innych produktów spożywczych. Zakończył się właśnie narodowy spis powszechny.

Tego dnia w Galerii EL odbył się wernisaż fotogramów Zbigniewa Grabowieckiego, prezentujących ludzi dobrej roboty. Wystawę otworzył dyrektor naczelny „Zamechu” inż. Alfred Zienkiewicz, życząc bohaterom dnia – pracownikom wydziału przekładni zębatach – dalszych sukcesów w pracy i życiu osobistym. W Elbląskim Domu Kultury odbyło się spotkanie z cyklu „Młode pokolenie PRL – kariera, awans, powodzenie”. Polska wspomagała finansowo i zbrojnie kraje arabskie oraz walczącą o niepodległość Demokratyczną Republikę Wietnamu. Organizowano zebrania partyjne, które potwierdzały słuszność obranej przez PZPR linii działania, wbrew opinii społeczeństwa. Na 16 grudnia w Bibliotece Elbląskiej zaplanowano spotkanie z pisarzem Andrzejem Perepeczką. Do spotkania nie doszło.

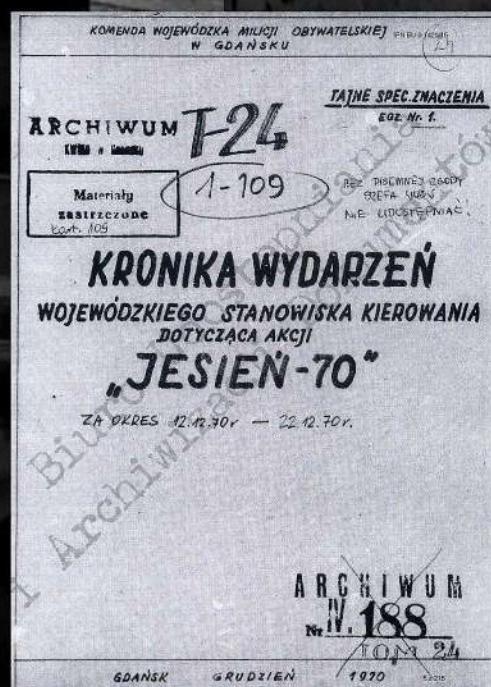

PRZYCZYNY GRUDNIA NA WYBRZEŻU GDAŃSKIM W 1970 R.

KONTEKST

„Jesień 70” – tak MSW nazwało akcję zabezpieczania wprowadzenia podwyżek cen

Zbyszek Godlewski – Janek Wiśniewski

Bezpośrednią przyczyną strajków i demonstracji była wysoka podwyżka cen wędlin, mięsa oraz innych artykułów spożywczych, wprowadzona 12 grudnia 1970 r., oraz uregulowania systemu płac (w szczególności zasad naliczania premii). Decyzje w tej sprawie podjęło Biuro Polityczne KC PZPR 8 grudnia i ogłosiło ją 13 grudnia. W celu uspokojenia „opinii publicznej” i wyjaśnienia przyczyn podwyżek cen żywności zorganizowano zebrania komitetów i podstawowych organizacji PZPR. Zebrania te tylko zwiększyły powszechne napięcie. Społeczeństwo zareagowało masowym protestem.

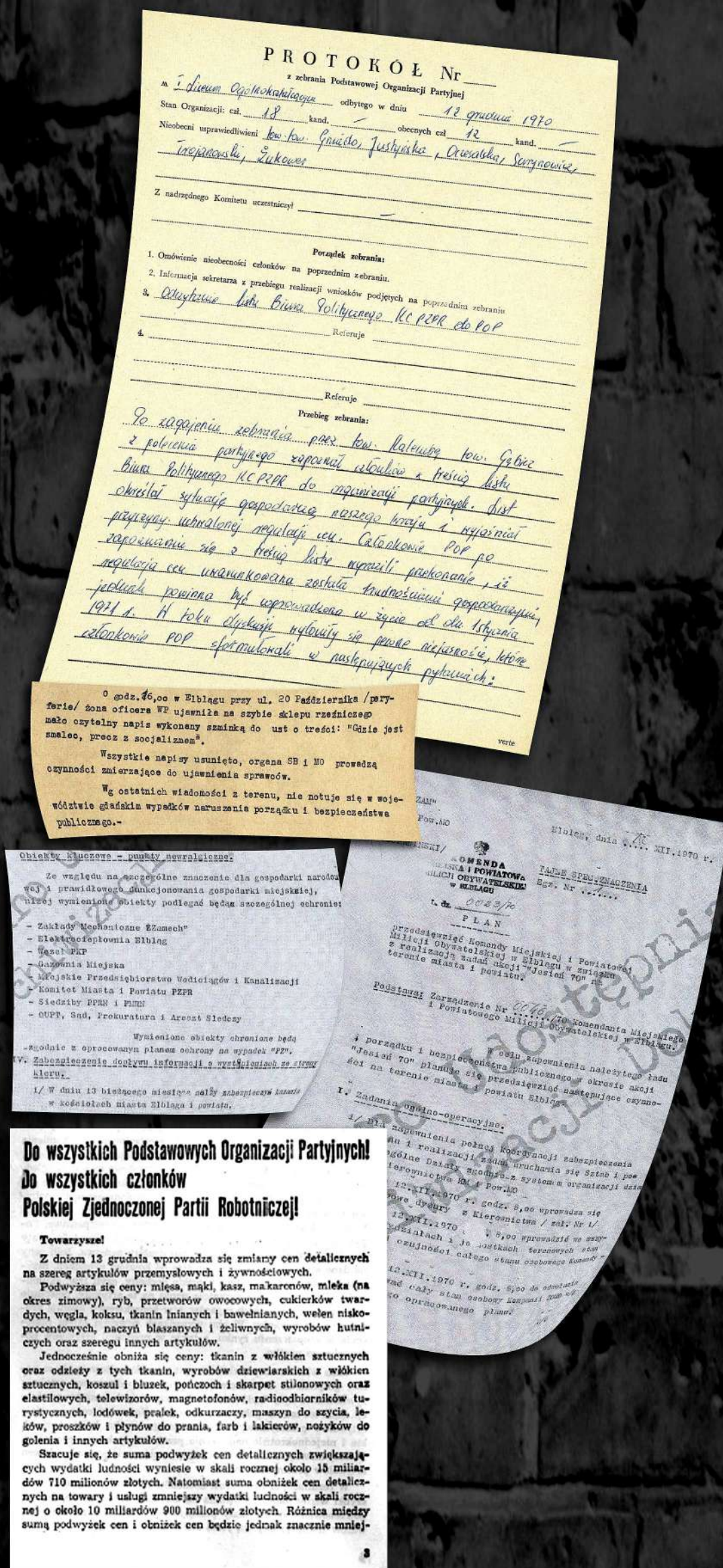
Pierwszy i największy wybuchł w Gdańsku 14 grudnia i trwał trzy dni. 15 grudnia padli ranni i zabici. Pierwszym elblązaninem, który poległ od kuli, był kierowca karetki pogotowia ratunkowego Waldemar Rebinin (26 lat). Zabito go strzałem prosto w głowę około godziny 14.00 w Gdańsku, gdy wioził zaopatrzenie dla szpitala. 16 grudnia wojsko otworzyło ogień do robotników wychodzących ze Stoczni Gdańskiej, a 17 grudnia do robotników i demonstrantów w Gdyni. Drugim elblązaninem, który poległ od kuli, był Zbyszek Godlewski (22 lata), praktykant w Zarządzie Portu Gdynia, poniesiony na drzwiach pod gmach Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gdyni.

12-15 GRUDNIA 1970 R. PRELUDIUM

Napięcie wyczuwało się na ulicach. Władze PRL bardzo dokładnie przygotowywały się do wprowadzenia podwyżek cen 13 grudnia 1970 r. Od 12 grudnia na rozkaz komendanta wojewódzkiego MO komendant powiatowy i miejski realizował założenia akcji „Jesień 70” i przygotowywał oddziały MO i ZOMO.

Milicja Obywatelska była czujna. Już 13 grudnia wykryła antypartyjne i antyrządzieckie napisy na murach, które skrzętnie usunęła. Nawiązała również łączność i współpracę ze Sztabem Wojska Polskiego w Elblągu. Do Elbląga docierały informacje z Trójmiasta o sytuacji 14 i 15 grudnia.

Zaplanowane zebrania partyjne wyjaśniające przyczyny podwyżki cen żywności kończyły się trudnymi dla władzy pytaniami. MO wzmocniła ochronę budynków partyjnych i publicznych w Elblągu. 15 grudnia, gdy w Trójmieście padły pierwsze ofiary, wieczorem około godziny 20.00 do budynku Komitetu Miejskiego i Powiatowego PZPR w Elblągu wrzucono przez okno butelkę z benzyną oraz podpalono kiosk przy ul. Parkowej. Stanowiło to preludium do protestów w dniu następnym.

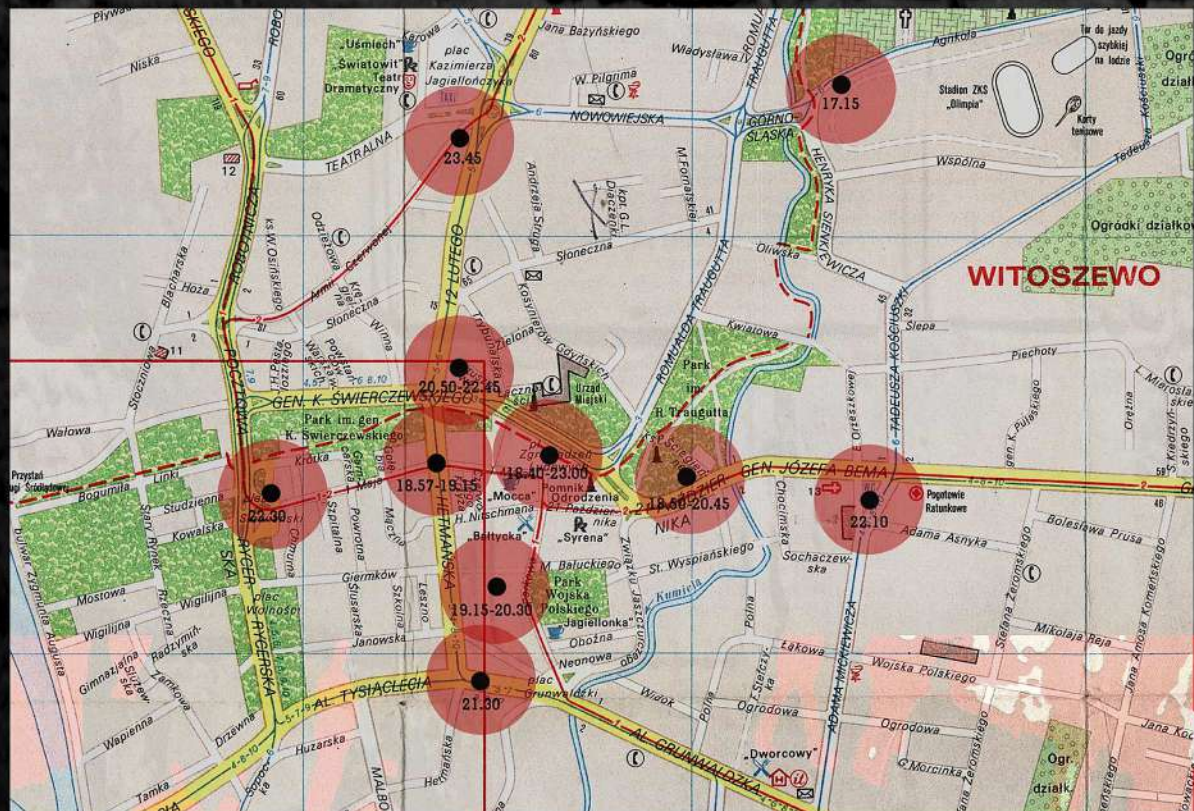
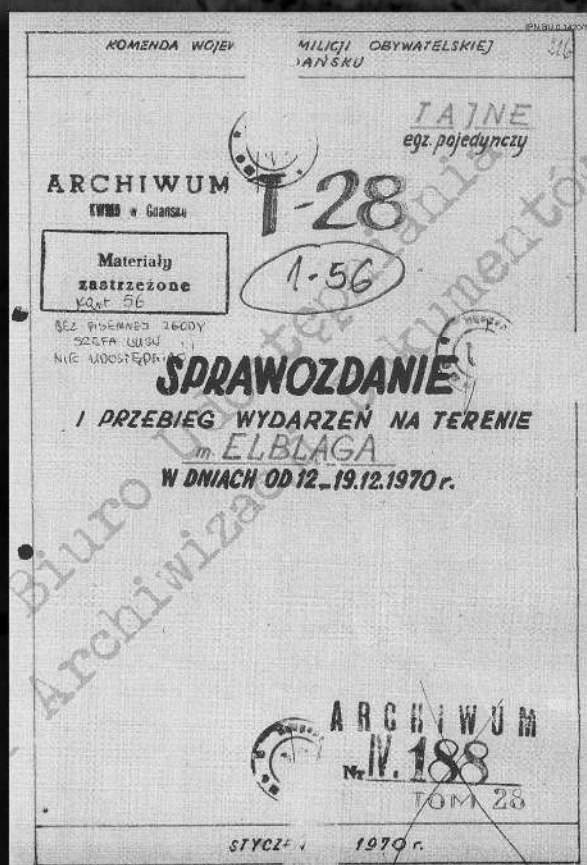
O godz. 10,25 funkcjonariusz z KPIM MO w Elblągu zauważył przy ul. Tysiąclecia na budynku pawilonu handlowego napis wykonany farbą koloru czerwonego, o treści: "precz z okupacją bolszewików". Długość napisu 10 m., wysokość liter 80 cm. Napis został umieszczony na tylnej ścianie budynku.

16 DZIEŃ BITEWNY GRUDNIA 1970 R.

Nad ranem do Aresztu Śledczego w Elblągu przywieziono osoby zatrzymane w Gdańsku 15 grudnia.

Rano zastrajkowało około stu pracowników Spółdzielni Pracy „Metal” oraz część załogi Elbląskich Zakładów Tworzyw Sztucznych „Styren”. W odlewni „Zamechu” wzywano do wiecu na placu Jedności Narodu, zwanym potocznie placem Czerwonym, który miał się zebrać około godziny 16.00. O 18.40 rozgorzały utarczki, a później walki uliczne w okolicach ulic: 1 Maja, Hetmańskiej, Parkowej i 21 Października. Rozpoczęło się również demolowanie sklepów. O 22.10 zaatakowano budynek Komitetu Miejskiego i Powiatowego PZPR.

Walki uliczne między MO a demonstrantami trwały do wczesnych godzin rannych następnego dnia.

- 18.40 otrzymane meldunek radiowozu, że w rejonie Placu Jedności Narodu około 200 osób wywiera kłótnie metalowe reklam kinowych itp.
- 19.43 otrzymano meldunek, że przy ul. 1-go Maja obok kamieniołomu „Fosfa” i „Mocca” zorganizowała się większa ilość osób w młodym wieku – w większości chuliganów i rzucanie kamieniami w okna wystawowe tych lokali. W rejon tych grupowań wysłano dwie grupy interwencyjne z szyszy MO z obwodów Komendy MO w ilości 90 funkcjonariuszy.
- 18.50 otrzymano meldunek, że osoby rozbite z grup z rejonu Placu Jedności Narodu i ul. 1-go Maja grupują się na ul. 21-go Października i udają się w kierunku ul. Bema.
- 19.52 wysłano radiowozu w rejon ul. Bema celem rozprzeczania grup chuliganów, zadania wykonane.
- 19.57 otrzymano meldunek, że w rejonie ul. 1-go Maja, Parkowej Hetmańskiej uformowała się grupa w ilości po około 150 osób która demoluje punkty handlowe i usługowe, państwowe i prywatne, oraz urządzenia komunalne. Wysłano na miejsce funkcjonariuszy MO celem przywrócenia porządku. Zadania wykonane.
- 19.10 otrzymano meldunki radiowozów z terenu miasta, że grupy chuliganów demastują i rabują punkty handlowe w rejonie 1-go Maja, Parkowej, 21-go Października, Hetmańskiej. Zgodnie z aktami meldunkowymi w rejonie te kierowane grupy funkcjonariuszy MO i radiowozów, które napotykały na opór grupujących się osób, radiowozów zostały obrzucone kamieniami i innymi niebezpiecznymi przedmiotami. Grupy rozproszone i nie dopuszczano do ich połączenia.
- 20.45 otrzymano meldunek, że w rejonie ul. 21 Października grupa ok. 300 osób obrzuca kamieniami i innymi przedmiotami radiowoz MO. Zalecono atakowanie środkami chemicznymi i wycofanie się na bezpieczną odległość od danych grup.
- 20.50 w rejon ul. 21 Października skierowano dodatkowo z innych rejonów siły MO i ONMO celem rozbicia agresywnego tłumu.

- 20.50 radiowoz z terenów działania składa meldunki o braku środków chemicznych. W porozumieniu z Działem Garnizonu Elbląskiego otrzymano dalsze środki chemiczne, które rozdysponowano dla grup interwencyjnych. Zgrupowanie rozproszone.
- 20.50 z jednostek wojskowych zgodnie z decyzją Sztabu wyruszyły dwie piechoty kompanie żołnierzy WP w rejon stacji punktów ochrony obiektów zgodnie z planem przemieszczenia Sztabu Komendy MO i Doy Dyżurnej WP.
- 21.50 otrzymano meldunek, że w rejonie ul. Traugutta i w parku grupuje się większa ilość młodocianych osób w ilości około 350. W zagrożony rejon wysłano grupę interwencyjną MO. Zadanie wykonane.
- 22.10 otrzymano meldunek, że ponownie przy EDK zbiera się grupa ok. 260 osób która podąża w kierunku ul. A. Czerwonej. Zgrupowanie rozproszone.
- 21.30 otrzymano informację, że z terenu Sp-ki „Metal” w rejon ul. 1000-lecia wyszły 3 grupy pracowników w ilości około 140 osób. Grupy te obserwowane przez pracowników operacyjnych – zachowywały się spokojnie szły ulicą 1000 – lecia, ul. Hetmańską, gdzie doszły grupy chuliganów, które dewastowały obiekty handlowe. W tym rejonie zostały przez funkcjonariuszy MO użyte środki chemiczne i grupy chuligańskie zostały rozbite.
- 22.10 otrzymano meldunek, że ulicą 21 Października w kierunku ulicy Bema przemieszcza się grupa około 300 osób w kierunku ulicy Mickiewicza do Komitetu PZPR wnosząc okrzewki prowokacyjnie do wystąpienia antypaństwowych. Na miejsce wysłano 40 funkcjonariuszy MO na radiowozach celem rozprzeczania tłumu.
- 23.10 otrzymano meldunek, że w rejonie Placu Jedności Narodu zgrupowała się większa ilość osób ok. 350.
- 23.20 otrzymano meldunek, że przy ul. Traugutta i w parku grupuje się większa ilość młodocianych osób w ilości około 350. W zagrożony rejon wysłano grupę interwencyjną MO. Zadanie wykonane.
- 23.22 otrzymano meldunek, że ponownie przy EDK zbiera się grupa ok. 260 osób która podąża w kierunku ul. A. Czerwonej. Zgrupowanie rozproszone.

17 GRUDNIA 1970 R.

DZIEŃ BITEWNY DRUGI

Rano zginął w Gdyni kolejny elblązanin, Zbyszek Godlewski, któremu poświęcono piosenkę „Ballada o Janku Wiśniewskim”. Od rana strajkowały Zakłady Drzewne im. Wielkiego Proletariatu (ZWP). Strajk podjęto najpierw 180 pracowników, a na wiec około godziny 10.00 przyszła cała załoga zakładu, żądając cofnięcia podwyżki cen. Około 14.00 pracownicy ZWP i „Zamechu” oraz uczniowie szkoły przyzakładowej „Zamechu” wyszli tłumnie poza bramy i skierowali się pod gmach KMiP PZPR przy ul. Mickiewicza.

Budynek obrzucono kamieniami. Pochód rozpędzono. W różnych miejscach miasta: na placu Jedności Narodu oraz na ulicach 1 Maja, Hetmańskiej, Parkowej i 21 Października zbierały się grupy demonstrantów, z którymi MO podjęła walkę. Doszło do gwałtownych bitew ulicznych. Około 16.00 demonstranci próbowali zaatakować budynek Aresztu Śledczego i uwolnić aresztowanych z Elbląga i Gdańska. Pół godziny później podpalono dom towarowy „Fenix”. Między 17.00 a 18.00 zapadła decyzja o rozdaniu broni i ostrej amunicji z pozwoleniem jej użycia przez funkcjonariuszy MO. Walki trwały w różnych częściach miasta. Podpalono budynek Sądu Powiatowego. Około 19.00 dowództwo sztabu WP wydało rozkaz do wprowadzenia do akcji wojska, w tym do wejścia z bronią pancerną.

Dnia 17.12.1970 r.

- godz. 6,35 z terenu Zakładów Drzewnych przyjechała grupa 1-szy MO z Podoficerskiej Szkoły do Placowego Centrum Ochrony i nadzoru nad porządkiem.
- o 8,30 do Sztabu MO i 1-go MO przyszedł meldunek o zbliżeniu się do Zakładu Drzewnego grupy około 100 osób, którzy z grupą 100 f-azy MO przeszli do dyspozycji Sztabu z terenów działek od godz. 21,15 na terenie ul. Elbląskiej.
- o 9,35 otrzymano informację, że przy ul. 12 Lutego przy składowisku opałowym znajduje się duża grupa osób usiłująca przedostać się poza teren zakładu, w tym celu wysłano posterunki MO w celu ochrony punktów kontrolnych.
- o 1,00 otrzymano meldunek, że w rejonie miasta Elbląga utrzymuje się spokój, na ulicach panuje spokój, placówki MO nie wykryły żadnych niepokojących faktów, jedna wysłana na zabezpieczenie dyktę.
- o 1,15 z rejonu miasta wysłano ok. 7 posterunków MO w celu likwidacji rozpraszania mniejszych grup manifestantów.

- godz. 7,15 otrzymano informację telefoniczną od ppor. J. Nizickiego, że w ZWP w Dziale W-7 robotnicy w dalszym ciągu nie przywrócić do pracy, rządzą podwyżki płac, a przeprowadzone rozmowy Dyrektora z pracownikami nie dały pożądanego rezultatu.
- godz. 7,50 otrzymano telefoniczną informację od ppor. J. Nizickiego, że w ZWP sytuacja nadal się nie zmienia, pracownicy Działu W-7 przechodzą do innych pomieszczeń nawołując innych robotników do zamknięcia pracy i poparcia ich.
- godz. 7,55 Prosząc Sądu Powiatowego M. Łapka przeprowadził telefoniczną rozmowę z zastępcą Komendanta MO kpt. K. Paliborkiem o bieżącej sytuacji panującej w mieście i o zabezpieczeniu w rejonie Sądu Powiatowego.
- godz. 8,00 grupa pracowników powołała z penetracji rejonu miasta, nie stwierdzili żadnych napisów ani ulotek o treści antypaństwowej.
- godz. 8,00 otrzymano telefoniczną informację od ppor. J. Nizickiego, że w ZWP do grup pracowników Wydziału W-7 dołączyli pracownicy Działu W-3 i W-4A w liczbie około 80 osób, w składzie rozmowy Dyrektora i Sekretarza Partii nawołując do zmiany i spełnianie zapałki i rozważenie do pracy nie przyniosło pożądanego rezultatu.
- godz. 9,35 otrzymano telef. infor. przekazano przez ppor. J. Nizickiego, że w ZWP do grup pracowników Wydziału W-7 dołączyli pracownicy Działu W-3 i W-4A w liczbie około 80 osób, w składzie rozmowy Dyrektora i Sekretarza Partii nawołując do zmiany i spełnianie zapałki i rozważenie do pracy nie przyniosło pożądanego rezultatu.

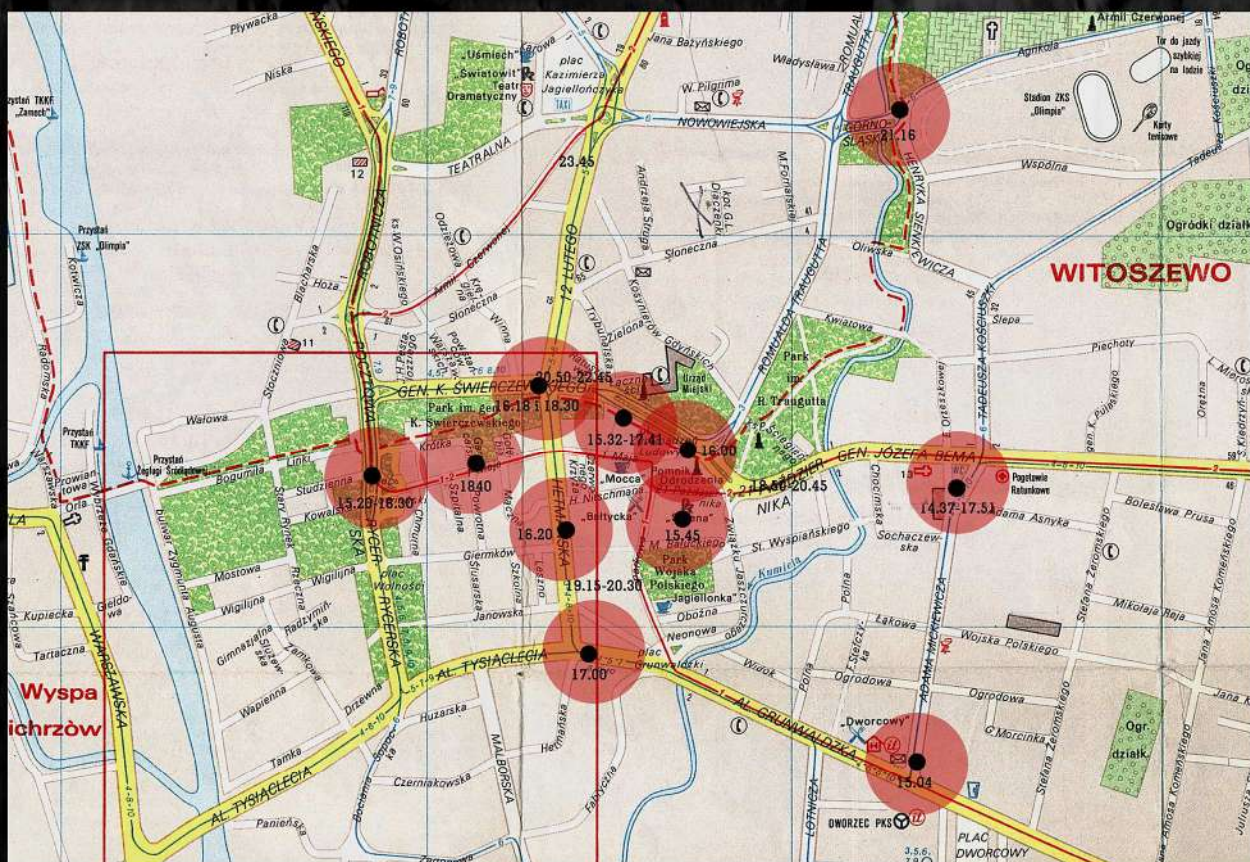
- o godz. 10,00 otrzymano telefoniczną informację od ppor. J. Nizickiego, że w ZWP do grupy pracowników Wydziału W-7 dołączyli pracownicy Działu W-3 i W-4A w liczbie około 80 osób, w składzie rozmowy Dyrektora i Sekretarza Partii nawołując do zmiany i spełnianie zapałki i rozważenie do pracy nie przyniosło pożądanego rezultatu.
- godz. 11,00 otrzymano telefoniczną informację, że w Zakładach Technicznych „Zamech” pracownicy Wydziału W-3 i W-4A dołączyli do grupy manifestantów, nie reagując na słowa aktyw kierowniczy i partyjny.
- godz. 11,15 otrzymano informację od ppor. Chylickiego, że od strony miasta w kierunku przystanku PZK i „Zamech” idzie duża grupa młodych osób – w tym miejscu wysłano grupę interwencyjną MO. Komendanci radiowozy doprowadzili do rozpraszania manifestantów.

- godz. 13,30 1-szy Sekretarz KS PZPR tow. Słowron powiadomił, że pierwsze miliona pracowników ZWP grupuje się przed zakładem. Informację przekazano do MO, wysłano radiowozy z amunicją obserwacji.

- godz. 13,15 z MSW telefonował General Matejowski i w rozmowie z kpt. Topalskim przyjął meldunek o sytuacji w Elblągu oraz zapewnił dostarczenie środków chemicznych.
- godz. 15,16 ppłk. Wojciechowski przyjął meldunek o zbliżeniu się do Placu Słowiańskiego grupy około 170 osób z ul. Dzierżyńskiego, informację podano radiowozy celem prowadzenia obserwacji.
- godz. 15,20 przyjęto meldunek o zbliżeniu się do Placu Słowiańskiego od strony ul. 1-go Maja grupy około 150 osób, podano radiowozy celem prowadzenia obserwacji.
- godz. 15,21 z KW PZPR Olsztyn telefonowano, że dla Elbląga przeznaczona jest benzyna w cysternach samochodowych, lecz kpt. Paliborak wyjaśnił, że w obecnej sytuacji przyjęcie tej benzyny jest niemożliwe.

- godz. 15,37 kpt. Nadworek zawiadomił o otoczeniu jego radiowozu w rejonie kampani „Fenix” przez grupę około 100 osób uzbrojonych w kamienie i inne niebezpieczne przedmioty. Policja rozbiła przemieszczający się tłum.

- godz. 17,11 otrzymano meldunek o budowie barykad przy ul. Nitschmana. Komendant polecił wprowadzenie do akcji Wydz. K-1 i P-2, gdyż tłum przy rast. „Bałtyka” niszczy nawierzchnię rzucając kamieniami brukowymi w samochody MO.

18 DZIEŃ KRWAWY GRUDNIA 1970 R.

ZARZĄDZENIE PORZĄDKOWE NR 3

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku
z dnia 18 grudnia 1970 r. w sprawie wprowadzenia
godziny milicyjnej na terenie miasta Elbląga

W ostatnich dniach miały miejsce
w mieście ELBLĄGU ekscesy
nieodpowiedzialnych osobników,
rozbijanie sklepów, grabieże
mienia, zakłócanie spokoju
i bezpieczeństwa publicznego.

W tej sytuacji na podstawie art. 8 ust. 2
ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. o wyda-
waniu przepisów prawnych przez Radę
Narodową (Dz. U. nr 8 poz. 47) niniejszym
wprowadza się GODZINĘ MILICYJNĄ
dla miasta ELBLĄGA od godz. 18-
do godz. 5-tej rano dnia następnego
aż do odwołania.

Prezydium
Wojewódzkiej Rady Narodowej
w Gdańsku

„Wisła”.
18.12.
ELBLĄG, godz. 7.00.
Nie pracują Zakłady Prze-
mysłu Drzewnego. Nieznani
działy zakład w powietrze. W
Zamechu przerwał pracę
Zakład nr 1. Jego pracowni-
cy agituja inne wydziały. Za-
wobrem zapowiedziom nie wy-
chodzi na ulicę.

W mieście młodzi ludzie
wykupują denaturat benzynę.
Ogryzają się, że spalą KP
MO. O godz. 15, na skutek
napiecia sytuacji, do miasta
wkroczyło wojsko. W Zame-
chu rzucono hasło: „Nie pra-
cujemy, ale nie wyjdziemy
na ulicę”. Powołano grupę
samoobrony. Część załogi je-
dnak pracuje. II zmiana
ZWP nadal nie podjęła pra-
cy.

W śródmieściu gromadzą
się grupy młodych ludzi. Usi-
lują podpalić budynek KMIP
PZPR. Tłum demonstrantów
rozbija sklepy, rabuje. Roz-
pędza ich milicja i wojsko.
Użyto gazów łzawiących i pe-
troizg. Prowadzą atakują
strasza ich wystrzał armatni
ze ślepego naboju. Tłum jest
napastliwy. Wojsko i milicja
ostrzegają, że będą zmuszone
użyć broni. Niestety, bez skut-
ku. Tłum atakuje. Padają
strzały. Jest jeden zabity i 3
rannych. Zdemolowano 134
placówki handlowe i usłu-
gowe. Przesunięto godzinę
z 18 na 17.

14.30 W Elblągu Zakłady Drzewnych wysła-
ły grupę robotników, do której należeli
pracycyści się chuliganizm i zaskakowa-
li na terenie „Zamechu”.

14.45 W Elblągu tłum przed kościołem św. Józefa
ok. 500 osób, wybijają szyby.

14.47 Na terenie Gdyni sytuacja spokojna,
spokój.

15.10 W Elblągu grupa pod komitetem rozbitego.
Decyzja: minister Słobczyński wyraził
zgody aby studenci Politechniki Gd.
mogli poruszać się do godz. 21.00 na
okazanie legitymacji.

15.20 W Elblągu na ul. Mickiewicza budują
barykadę - zostają rozproszeni.

15.30 W Elblągu większe grupowanie chuliga-
nów rozbite. Działają mniejsze grupy.

15.35 W Elblągu podpalamo dom towarowy.
Decyzja: w Elblągu wprowadzić do działań
wojsko wspólnie z Funkcją MO.

16.30 W Elblągu funkcja rannych w ręce - eksplo-
zja petardy.

17.00 W Elblągu dalsze ataki z chuliganami.
Decyzja: garnizon w Elblągu otrzymał
rozkaz użycia broni.

20.30 W Elblągu funkcja MO i wojsko opomaga-
ją sytuację, zatrzymują się bandyci
i złodzieje.

Decyzja: wysłać 400 funkcji SMO Bezczyno
do Warszawy drogą lotniczą.

Dane te manifestacje zostały na planie sytuacyjnym miasta
Elbląga, a prace w tych zakładach zakończono. W godzinie
14-30, 15-00, 15-30, 16-00, 16-30, 17-00, 17-30, 18-00, 18-30, 19-00, 19-30, 20-00, 20-30, 21-00, 21-30, 22-00, 22-30, 23-00, 23-30, 24-00, 24-30, 25-00, 25-30, 26-00, 26-30, 27-00, 27-30, 28-00, 28-30, 29-00, 29-30, 30-00, 30-30, 31-00, 31-30, 32-00, 32-30, 33-00, 33-30, 34-00, 34-30, 35-00, 35-30, 36-00, 36-30, 37-00, 37-30, 38-00, 38-30, 39-00, 39-30, 40-00, 40-30, 41-00, 41-30, 42-00, 42-30, 43-00, 43-30, 44-00, 44-30, 45-00, 45-30, 46-00, 46-30, 47-00, 47-30, 48-00, 48-30, 49-00, 49-30, 50-00, 50-30, 51-00, 51-30, 52-00, 52-30, 53-00, 53-30, 54-00, 54-30, 55-00, 55-30, 56-00, 56-30, 57-00, 57-30, 58-00, 58-30, 59-00, 59-30, 60-00, 60-30, 61-00, 61-30, 62-00, 62-30, 63-00, 63-30, 64-00, 64-30, 65-00, 65-30, 66-00, 66-30, 67-00, 67-30, 68-00, 68-30, 69-00, 69-30, 70-00, 70-30, 71-00, 71-30, 72-00, 72-30, 73-00, 73-30, 74-00, 74-30, 75-00, 75-30, 76-00, 76-30, 77-00, 77-30, 78-00, 78-30, 79-00, 79-30, 80-00, 80-30, 81-00, 81-30, 82-00, 82-30, 83-00, 83-30, 84-00, 84-30, 85-00, 85-30, 86-00, 86-30, 87-00, 87-30, 88-00, 88-30, 89-00, 89-30, 90-00, 90-30, 91-00, 91-30, 92-00, 92-30, 93-00, 93-30, 94-00, 94-30, 95-00, 95-30, 96-00, 96-30, 97-00, 97-30, 98-00, 98-30, 99-00, 99-30, 100-00, 100-30, 101-00, 101-30, 102-00, 102-30, 103-00, 103-30, 104-00, 104-30, 105-00, 105-30, 106-00, 106-30, 107-00, 107-30, 108-00, 108-30, 109-00, 109-30, 110-00, 110-30, 111-00, 111-30, 112-00, 112-30, 113-00, 113-30, 114-00, 114-30, 115-00, 115-30, 116-00, 116-30, 117-00, 117-30, 118-00, 118-30, 119-00, 119-30, 120-00, 120-30, 121-00, 121-30, 122-00, 122-30, 123-00, 123-30, 124-00, 124-30, 125-00, 125-30, 126-00, 126-30, 127-00, 127-30, 128-00, 128-30, 129-00, 129-30, 130-00, 130-30, 131-00, 131-30, 132-00, 132-30, 133-00, 133-30, 134-00, 134-30, 135-00, 135-30, 136-00, 136-30, 137-00, 137-30, 138-00, 138-30, 139-00, 139-30, 140-00, 140-30, 141-00, 141-30, 142-00, 142-30, 143-00, 143-30, 144-00, 144-30, 145-00, 145-30, 146-00, 146-30, 147-00, 147-30, 148-00, 148-30, 149-00, 149-30, 150-00, 150-30, 151-00, 151-30, 152-00, 152-30, 153-00, 153-30, 154-00, 154-30, 155-00, 155-30, 156-00, 156-30, 157-00, 157-30, 158-00, 158-30, 159-00, 159-30, 160-00, 160-30, 161-00, 161-30, 162-00, 162-30, 163-00, 163-30, 164-00, 164-30, 165-00, 165-30, 166-00, 166-30, 167-00, 167-30, 168-00, 168-30, 169-00, 169-30, 170-00, 170-30, 171-00, 171-30, 172-00, 172-30, 173-00, 173-30, 174-00, 174-30, 175-00, 175-30, 176-00, 176-30, 177-00, 177-30, 178-00, 178-30, 179-00, 179-30, 180-00, 180-30, 181-00, 181-30, 182-00, 182-30, 183-00, 183-30, 184-00, 184-30, 185-00, 185-30, 186-00, 186-30, 187-00, 187-30, 188-00, 188-30, 189-00, 189-30, 190-00, 190-30, 191-00, 191-30, 192-00, 192-30, 193-00, 193-30, 194-00, 194-30, 195-00, 195-30, 196-00, 196-30, 197-00, 197-30, 198-00, 198-30, 199-00, 199-30, 200-00, 200-30, 201-00, 201-30, 202-00, 202-30, 203-00, 203-30, 204-00, 204-30, 205-00, 205-30, 206-00, 206-30, 207-00, 207-30, 208-00, 208-30, 209-00, 209-30, 210-00, 210-30, 211-00, 211-30, 212-00, 212-30, 213-00, 213-30, 214-00, 214-30, 215-00, 215-30, 216-00, 216-30, 217-00, 217-30, 218-00, 218-30, 219-00, 219-30, 220-00, 220-30, 221-00, 221-30, 222-00, 222-30, 223-00, 223-30, 224-00, 224-30, 225-00, 225-30, 226-00, 226-30, 227-00, 227-30, 228-00, 228-30, 229-00, 229-30, 230-00, 230-30, 231-00, 231-30, 232-00, 232-30, 233-00, 233-30, 234-00, 234-30, 235-00, 235-30, 236-00, 236-30, 237-00, 237-30, 238-00, 238-30, 239-00, 239-30, 240-00, 240-30, 241-00, 241-30, 242-00, 242-30, 243-00, 243-30, 244-00, 244-30, 245-00, 245-30, 246-00, 246-30, 247-00, 247-30, 248-00, 248-30, 249-00, 249-30, 250-00, 250-30, 251-00, 251-30, 252-00, 252-30, 253-00, 253-30, 254-00, 254-30, 255-00, 255-30, 256-00, 256-30, 257-00, 257-30, 258-00, 258-30, 259-00, 259-30, 260-00, 260-30, 261-00, 261-30, 262-00, 262-30, 263-00, 263-30, 264-00, 264-30, 265-00, 265-30, 266-00, 266-30, 267-00, 267-30, 268-00, 268-30, 269-00, 269-30, 270-00, 270-30, 271-00, 271-30, 272-00, 272-30, 273-00, 273-30, 274-00, 274-30, 275-00, 275-30, 276-00, 276-30, 277-00, 277-30, 278-00, 278-30, 279-00, 279-30, 280-00, 280-30, 281-00, 281-30, 282-00, 282-30, 283-00, 283-30, 284-00, 284-30, 285-00, 285-30, 286-00, 286-30, 287-00, 287-30, 288-00, 288-30, 289-00, 289-30, 290-00, 290-30, 291-00, 291-30, 292-00, 292-30, 293-00, 293-30, 294-00, 294-30, 295-00, 295-30, 296-00, 296-30, 297-00, 297-30, 298-00, 298-30, 299-00, 299-30, 300-00, 300-30, 301-00, 301-30, 302-00, 302-30, 303-00, 303-30, 304-00, 304-30, 305-00, 305-30, 306-00, 306-30, 307-00, 307-30, 308-00, 308-30, 309-00, 309-30, 310-00, 310-30, 311-00, 311-30, 312-00, 312-30, 313-00, 313-30, 314-00, 314-30, 315-00, 315-30, 316-00, 316-30, 317-00, 317-30, 318-00, 318-30, 319-00, 319-30, 320-00, 320-30, 321-00, 321-30, 322-00, 322-30, 323-00, 323-30, 324-00, 324-30, 325-00, 325-30, 326-00, 326-30, 327-00, 327-30, 328-00, 328-30, 329-00, 329-30, 330-00, 330-30, 331-00, 331-30, 332-00, 332-30, 333-00, 333-30, 334-00, 334-30, 335-00, 335-30, 336-00, 336-30, 337-00, 337-30, 338-00, 338-30, 339-00, 339-30, 340-00, 340-30, 341-00, 341-30, 342-00, 342-30, 343-00, 343-30, 344-00, 344-30, 345-00, 345-30, 346-00, 346-30, 347-00, 347-30, 348-00, 348-30, 349-00, 349-30, 350-00, 350-30, 351-00, 351-30, 352-00, 352-30, 353-00, 353-30, 354-00, 354-30, 355-00, 355-30, 356-00, 356-30, 357-00, 357-30, 358-00, 358-30, 359-00, 359-30, 360-00, 360-30, 361-00, 361-30, 362-00, 362-30, 363-00, 363-30, 364-00, 364-30, 365-00, 365-30, 366-00, 366-30, 367-00, 367-30, 368-00, 368-30, 369-00, 369-30, 370-00, 370-30, 371-00, 371-30, 372-00, 372-30, 373-00, 373-30, 374-00, 374-30, 375-00, 375-30, 376-00, 376-30, 377-00, 377-30, 378-00, 378-30, 379-00, 379-30, 380-00, 380-30, 381-00, 381-30, 382-00, 382-30, 383-00, 383-30, 384-00, 384-30, 385-00, 385-30, 386-00, 386-30, 387-00, 387-30, 388-00, 388-30, 389-00, 389-30, 390-00, 390-30, 391-00, 391-30, 392-00, 392-30, 393-00, 393-30, 394-00, 394-30, 395-00, 395-30, 396-00, 396-30, 397-00, 397-30, 398-00, 398-30, 399-00, 399-30, 400-00, 400-30, 401-00, 401-30, 402-00, 402-30, 403-00, 403-30, 404-00, 404-30, 405-00, 405-30, 406-00, 406-30, 407-00, 407-30, 408-00, 408-30, 409-00, 409-30, 410-00, 410-30, 411-00, 411-30, 412-00, 412-30, 413-00, 413-30, 414-00, 414-30, 415-00, 415-30, 416-00, 416-30, 417-00, 417-30, 418-00, 418-30, 419-00, 419-30, 420-00, 420-30, 421-00, 421-30, 422-00, 422-30, 423-00, 423-30, 424-00, 424-30, 425-00, 425-30, 426-00, 426-30, 427-00, 427-30, 428-00, 428-30, 429-00, 429-30, 430-00, 430-30, 431-00, 431-30, 432-00, 432-30, 433-00, 433-30, 434-00, 434-30, 435-00, 435-30, 436-00, 436-30, 437-00, 437-30, 438-00, 438-30, 439-00, 439-30, 440-00, 440-30, 441-00, 441-30, 442-00, 442-30, 443-00, 443-30, 444-00, 444-30, 445-00, 445-30, 446-00, 446-30, 447-00, 447-30, 448-00, 448-30, 449-00, 449-30, 450-00, 450-30, 451-00, 451-30, 452-00, 452-30, 453-00, 453-30, 454-00, 454-30, 455-00, 455-30, 456-00, 456-30, 457-00, 457-30, 458-00, 458-30, 459-00, 459-30, 460-00, 460-30, 461-00, 461-30, 462-00, 462-30, 463-00, 463-30, 464-00, 464-30, 465-00, 465-30, 466-00, 466-30, 467-00, 467-30, 468-00, 468-30, 469-00, 469-30, 470-00, 470-30, 471-00, 471-30, 472-00, 472-30, 473-00, 473-30, 474-00, 474-30, 475-00, 475-30, 476-00, 476-30, 477-00, 477-30, 478-00, 478-30, 479-00, 479-30, 480-00, 480-30, 481-00, 481-30, 482-00, 482-30, 483-00, 483-30, 484-00, 484-30, 485-00, 485-30, 486-00, 486-30, 487-00, 487-30, 488-00, 488-30, 489-00, 489-30, 490-00, 490-30, 491-00, 491-30, 492-00, 492-30, 493-00, 493-30, 494-00, 494-30, 495-00, 495-30, 496-00, 496-30, 497-00, 497-30, 498-00, 498-30, 499-00, 499-30, 500-00, 500-30, 501-00, 501-30, 502-00, 502-30, 503-00, 503-30, 504-00, 504-30, 505-00, 505-30, 506-00, 506-30, 507-00, 507-30, 508-00, 508-30, 509-00, 509-30, 510-00, 510-30, 511-00, 511-30, 512-00, 512-30, 513-00, 513-30, 514-00, 514-30, 515-00, 515-30, 516-00, 516-30, 517-00, 517-30, 518-00, 518-30, 519-00, 519-30, 520-00, 520-30, 521-00, 521-30, 522-00, 522-30, 523-00, 523-30, 524-00, 524-30, 525-00, 525-30, 526-00, 526-30, 527-00, 527-30, 528-00, 528-30, 529-00, 529-30, 530-00, 530-30, 531-00, 531-30, 532-00, 532-30, 533-00, 533-30, 534-00, 534-30, 535-00, 535-30, 536-00, 536-30, 537-00, 537-30, 538-00, 538-30, 539-00, 539-30, 540-00, 540-30, 541-00, 541-30, 542-00, 542-30, 543-00, 543-30, 544-00, 544-30, 545-00, 545-30, 546-00, 546-30, 547-00, 547-30, 548-00, 548-30, 549-00, 549-30, 550-00, 550-30, 551-00, 551-30, 552-00, 552-30, 553-00, 553-30, 554-00, 554-30, 555-00, 555-30, 556-00, 556-30, 557-00, 557-30, 558-00, 558-30, 559-00, 559-30, 560-00, 560-30, 561-00, 561-30, 562-00, 562-30, 563-00, 563-30, 564-00, 564-30, 565-00, 565-30, 566-00, 566-30, 567-00, 567-30, 568-00, 568-30, 569-00, 569-30, 570-00, 570-30, 571-00, 571-30, 572-00, 572-30, 573-00, 573-30, 574-00, 574-30, 575-00, 575-30, 576-00, 576-30, 577-00, 577-30, 578-00, 578-30, 579-00, 579-30, 580-00, 580-30, 581-00, 581-30, 582-00, 582-30, 583-00, 583-30, 584-00, 584-30, 585-00, 585-30, 586-00, 586-30, 587-00, 587-30, 588-00, 588-30, 589-00, 589-30, 590-00, 590-30, 591-00, 591-30, 592-00, 592-30, 593-00, 593-30, 594-00, 594-30, 595-00, 595-30, 596-00, 596-30, 597-00, 597-30, 598-00, 598-30, 599-00, 599-30, 600-00, 600-30, 601-00, 601-30, 602-00, 602-30, 603-00, 603-30, 604-00, 604-30, 605-00, 605-30, 606-00, 606-30, 607-00, 607-30, 608-00, 608-30, 609-00, 609-30, 610-00, 610-30, 611-00, 611-30, 612-00, 612-30, 613-00, 613-30, 614-00, 614-30, 615-00, 615-30, 616-00, 616-30, 617-00, 617-30, 618-00, 618-30, 619-00, 619-30, 620-00, 620-30, 621-00, 621-30, 622-00, 622-30, 623-00, 623-30, 624-00, 624-30, 625-00, 625-30, 626-00, 626-30, 627-00, 627-30, 628-00, 628-30, 629-00, 629-30, 630-00, 630-30, 631-00, 631-30, 632-00, 632-30, 633-00, 633-30, 634-00, 634-30, 635-00, 635-30, 636-00, 636-30, 637-00, 637-30, 638-00, 638-30, 639-00, 639-30, 640-00, 640-30, 641-00, 641-30, 642-00, 642-30, 643-00, 643-30, 644-00, 644-30, 645-00, 645-30, 646-00, 646-30, 647-00, 647-30, 648-00, 648-30, 649-00, 649-30, 650-00, 650-30, 651-00, 651-30, 652-00, 652-30, 653-00, 653-30, 654-00, 654-30, 655-00, 655-30, 656-00, 656-30, 657-00, 657-30, 658-00, 658-30, 659-00, 659-30, 660-00, 660-30, 661-00, 661-30, 662-00, 662-30, 663-00, 663-30, 664-00, 664-30, 665-00, 665-30, 666-00, 666-30, 667-00, 667-30, 668-00, 668-30, 669-00, 669-30, 670-00, 670-30, 671-00, 671-30, 672-00, 672-30, 673-00, 673-30, 674-00, 674-30, 675-00, 675-30, 676-00, 676-30, 677-00, 677-30, 678-00, 678-30, 679-00, 679-30, 680-00, 680-30, 681-00, 681-30, 682-00, 682-30, 683-00, 683-30, 684-00, 684-30, 685-00, 685-30, 686-00, 686-30, 687-00, 687-30, 688-00, 688-30, 689-00, 689-30, 690-00, 690-30, 691-00, 691-30, 692-00, 692-30, 693-00

DNI ŻAŁOBY

Sala 1,2 pracowali osobiście. Sala 4 i pikownia i transport pracowali od rana.

II zmiana.

Sala 4 pracowali normalnie. Sala 1,2 jak rano. Do dyrekcji zgłaszają nie licznie pracownicy świadcząc, że chcą pracować. Według rozkazów rozkazania dyr. w poniedziałek praca powinna przebiegać normalnie.

Zakończenie

W godzinach wieczornych praca normalna. O godz. 9³⁰ praco przerwana. / pracownicy odzwalni "Zamech" obrażali pracujących kamieniami / Praca w poniedziałek zależna jest od poprawy sytuacji w "Zamechu".

ZNP

Od rana burliwa dyskusja na temat dnia wtorecznego. Posa transportem i działem elektrycznym nikt nie pracował. Dyrekcja poprosz kierowników wydalić stamtąd się wpłynęło na nastroje załogi.

O godz. 11³⁰ wydział W-7 zażądał rozmów z dyrekcją. Żądano odpowiedzi na piśmie, co stało się z ich wcześniejszymi postulatami. Wzrost ustalenie że informacje otrzymują, nie otrzymali jej. Od godz. 11³⁰ - 12⁰⁰ przygotowanie do pracy. II zmiana pracowała 1/2 godziny. Pracowała 100 osób z różnych wydziałów. Zakład opuszczono w różnych godzinach. Według rozkazania dyrekcji praca w poniedziałek umiarkowana jest od poprawy sytuacji w zakładzie. Rozmowy z przedstawicielami załogi w PZHN były mało konkretne. Chcieli głównie o ceny i płac. Robotniczy komitet produkcji niebi a

SOBOTA 19 GRUDNIA

Normalnie pracują w Gdańsku i Gdyni. W portu gdańskim stoi 28 statków, w Gdyni czeka 10. W Gdańsku praca na trzy zmiany. W Gdyni praca na trzy zmiany. W Gdyni praca na trzy zmiany. W Gdyni praca na trzy zmiany.

W „Elmorze” i „Hydro-
rze”, w związku z podję-
cia pracy przez stocznice, u-
chomiono II zmianę. Ze s-
czni Gdańskiej wyszły 2 s-
ki przeznaczone dla ar-
tora radzieckiego. Stoc-
„Wisła” zamknęła roczny p-
produkcji towarowej. W p-
bny rejs wyszedł ostatni
tek.

Bez zakłóceń pracują w
stkie zakłady przemysł
Trójmiasta. Podobnie w T-
wie, w Starogardzie, Lę-
ku i w innych mniejszych
rodkach przemysłowych
jewództwa. Podjęły p-
ZWP w Elblągu. Tyłko w
mechu, z rana, na niektó-
wydziałach odbywały się
ce. Stanęła nowa odlew-
Na ulicach miasta przed
ludniem gromadziły się
wielkie grupki demonst-
tów. Po południu panowa-
kój.

Rozpoczęcie godziny milicyjnej przesunięto na 15.00. Nastroje się uspokoiły. Władze ściągnęły dodatkowe siły MO i WP. Jednocześnie wycofano widoczną ochronę obiektów partyjnych i publicznych, pozostawiając żołnierzy wewnątrz budynków.

20 grudnia około 18.00 na cmentarzu przy ul. Agrykola pochowano Mariana Sawicza. Tego samego dnia aresztowano dwie osoby, które rozpoczęły publiczną zbiórkę pieniędzy na poświęcony mu pomnik lub tablicę pamiątkową. Razem według różnych zestawień zatrzymano około 390 osób, do więzienia trafiło 181.

WIO

GRUDZIEŃ

[illegible][illegible]

Obrady Biura KW d/s Rolnictwa

[illegible]

(continued)

7
o-
i-
au
e-
ni-
ki
ad
ey
vel
la-
yla
ych

wa
alsza
roś-
ulze-
szy-
e na
w
ilony
brad
4. sy-
lnic-
te-
erow-
Pre-
gdan
Weje-
PGR
willo-
P.

Oficjalna propaganda usiłowała zdeprecjonować elbląskie protesty. Bitwy uliczne nazywano „chuligańskimi zamieszkami, połączonymi z rabunkiem sklepów”. Oczywiście tego rodzaju wybryki się zdarzały – nie tylko w Elblągu, ale również w Gdańsku.

Nie wynikało to jedynie z ubóstwa społeczeństwa Elbląga czy działalności przestępczej, ale także z masowego charakteru walk ulicznych. Nawet według informacji składanych przez przedstawicieli milicji na posiedzeniu wspólnym KM i PZPR i MO większości aresztowanych nie stanowili złodzieje.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

GENIA, gda 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 95

[illegible]

Data: 26 grudnia 1970 r.

	Srodki transportu i Zamek w Warszawie	
- 400 szt.	- radiowy typ "Wojna"	- 2 szt.
- 100 "	- " " " " " "	- 1 szt.
- 131 "	- " " " " " "	- 1 szt.
- 419 "	- " " " " " "	- 1 szt.
- 1542 "	- " " " " " "	- 1 szt.

Spółność ogólna zatrudnionych na terenie województwa w różnych zakładach i instytucjach na terenie Gdyni zatrudnionych był:

Uwaga: Wzrost, wzrost, wzrost

- 600 ant.	-	-	-	-	-	1. Stocznia Remontowa w Poznaniu	51	2	49	11	-
- 1445	-	-	-	-	-	2. Stocznia Remontowa w Gdyni	23	-	15	6	2
- 100	-	-	-	-	-	3. Zakład Naprawy Ciepłoty	87	-	51	28	3
- 500	-	-	-	-	-	4. "Wulkan"	13	-	7	1	1
- 200	-	-	-	-	-	5. Stocznia M. Wajkowskiej	14	-	8	6	-
- 1000	-	-	-	-	-	6. Zakłady Apokalipto	15	-	4	11	-
- 275	-	-	-	-	-	7. Przedsiębiorstwa Budowlane	26	-	11	15	-
- 4391	-	-	-	-	-						

[illegible][illegible]

4. Przemysłowa	2	2	4	-
5. Przedsiębiorstwa społeczne	8	2	4	-
6. Przedsiębiorstwa transport.	4	-	4	-
7. Rolnictwo, leśnictwo, gospod. wodn.	1	-	4	-
8. Gospodarka komunalna	3	1	-	2
9. Inne zakłady	18	2	0	6
10. Prace w zakładach prywat.	3	-	-	-
11. Zakłady usługowych, P.T.B.	1	-	-	-

11. Rolnictwo i Przemysł Rolny	11
12. Leśnictwo	11
13. Nieprzemysłowy	13
Razem:	133

zniszczone - 121 obiektów
zniszczone - 25 " " "
Całkowita suma strat powstała w wyniku podpalenia,
rabiały towarów wynosi około 10 mil. zł.

Jednostki MO	14.XII 1970	15.XII 1970	16.XII 1970	17.XII 1970	18.XII 1970	19.XII 1970	20.XII 1970	21.XII 1970
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
ZOMO Gdańsk	64	40	54	56	48	49	31	32
OMMO	550	150	94	86	93	163	112	129
Stupsk	500	700	700	-	-	-	107	167
Pisa	-	447	477	477	-	-	-	-
Szczecino	-	500	500	53	-	-	-	-
Wieloscano	-	232	252	-	-	216	101	472
Grupa interw.	206	203	203	203	203	203	203	203
ZOMO Gdańsk	276	252	252	169	283	384	564	264
Bibling ZOMO	60	40	-	-	-	-	-	-
Kaszuby	60	60	60	-	00	02	32	52
Nogat	60	60	60	-	50	58	48	58
Wielka	-	-	-	-	54	59	50	59
Kociewie	-	-	-	-	60	60	60	60
Razem :	1.776	2.708	2.623	1.053	540	1.143	1.308	1.395
Gdynia								
KZMO	110	90	60	110	110	60	60	60
OMMO	180	180	190	180	180	190	190	190
Stupsk	-	-	-	700	700	600	-	-
Wieloscano	-	-	-	272	272	-	-	-
ZOMO	-	-	-	64	-	-	-	-
Kaszuby	-	-	-	-	-	-	-	-

[illegible]

<u>Wykresy środków chemicznych w dolach:</u>			
16.12.1979 r.	- petardy	-	600 szt.
	- "Bkwords	-	100 "
	- RSL-200	-	131 "
	- G-8	-	418 "

	Report	- 1249 *
17.12.1979.	- potardy	- 680 mt.
	- H&L-200	- 1645 "
	- FOL-200	- 600 "
	- Indantil propylam	- 600 "
	- matoje glapje do DUK 250	"
	- FOL	- 1000 "
	- G-6	- 275 "

10.10.1970 r.	- Staryda	=	550	net.
	- Bilwanda	=	100	"
	- B22-200	=	600	"
	- W32-200	=	450	"
	- Zadunki prosiwe	=	450	"
	Razem	=	2150	"

19.12.1970 r.

- petardy	= 350 szt
- Wjz-200	= 250 "
- induski probowo	= 850 "
Razem: 850 "	

Ogólna analiza obrotu:

- petardy	= 2150 szt.
- Wjz-200	= 830 "
- induski probowo	= 850 "
Razem: 3830 szt.	

- WGL-200	- 2346
- WGL-200	- 1300
- Rudanki preschool	- 1300
- nb. siepe pmk	- 2508
- RBN	- 1000

W dniach 18.12-19.12.70 r.
na terenie miasta Elbląga
146 placówek handlowych,
urzędowości publicznej,

PZPR - wybite szyby/ itp.
 W rozbiórce na sektor uspo-
 się to następujące:
 - sektor społeczni
 - " - prywatny

Data: 26 grudnia 1970 r.

Środki transportu i łączności własne.

- radiowyzy typu "Wolga"	2 szt.
- " " " " "Wespa"	4 "
- " " " " "Wespa"	1 " bez radiost.
- samochody	1
- radiostacja typu "Przebieg-1000 km"	1

-	"-"	"-"	"Hysa - fuzpost OK	-	2
-	"-"	"-"	"Hysa - w post.	-	4
-	"-"	"-"	"Gus-68"	-	2
-	marchid	cigarsow	"Gus-51"	-	1
-	"-"	"-"	vizwiazki	-	1
-	motocykle	pojemnosc	500 cm ³	-	6
-	"-"	"-"	poje do 490 cm ³	-	6
-	radiotelefony	przenosne		-	15
-	"-"	"-"	okreco.	-	4

-	BR 89	-	1
 środki transportu bojowe w ramach odwoła:			
-	ZOND Ciężarów	-	
-	radiowozy typu "Rycerz" i "Gus-66"	=	11
-	"Gus-66" SD	=	1
-	radiołazowy przeciwnie	=	12
 środki transportu wojskowe:			

osobisty typu "W-56" - 27
samochody pancerne typu "skud" - 16

środki transportu spoiskane:

- pojazdy samochodowe typu "W-56", "Zuk" i "Bys" - 6

dnia 19 grudnia 1970 roku

Wysonowano sredniak transportu i licznosci w ilosci w
w dniu 18.12.70 r. powiazane o środki transportu Pod

```

cerwień: 30 dni
- autokary typu "Sal" - 2
- samochody ciężarowe typu "Star" - 4
- radiowce typu "W-m" - 1

```

miasta i wysokie strat.

- 121 obiektów
- 25 - " -

- 10 -

	os.	uw.	pr.	pr.
Stocznia im. Komuny Paryskiej	51	1	19	11
Stocznia Remontowa w Gdyni	23	-	15	6
Zarząd Portu Gdynia	87	-	51	33
"Wielmoż"	12	-	7	1
Stocznia Morska w Gdyni	14	-	8	6
Zakłady Spółdzielcze	15	-	8	11

Przedsiębiorstwa budowlane	26	-	11	13	-
Przedsiębiorstwa transportowe	6	-	6	-	-
Inne przedsiębiorstwa	32	5	18	9	-
Pracowników zakładów prywatnych	8				
Uczniów	22				
Nierozliczonych	21				

Razem: 027

pośród osób zatrzymanych na terenie województwa w różnych
składach i instytucjach na terenie Śląska zatrudnionych
róż:

	na	wykr.	n. wyw.	in
"Zamech"	44	3	35	5
Zachodni Niemiecki Samochodowy	3	2	2	2

Przedsiębiorstwa budowlane	9	1	4	4
Przedsiębiorstwa spółdziel.	6	2	2	4
Przedsiębiorstwa transport.	4	-	4	-
Państw. Komunik. Samochodowa	1	-	4	-
Gospodarka komunalna	3	1	-	2

Inne zakłady	18	2	0	6	2
Pracown. zakładów prywat.	3				
Robotników i pracowników PGR	4				
Wozniów	11				
Niepracujących	19				
Razem:	133				

[illegible]

REPRESJONOWANI I POSZKODOWANI

Podczas bitew ulicznych w Elblągu zatrzymano i aresztowano dużą liczbę osób. Często byli to ludzie przypadkowo złapani, nie stawiający oporu milicji. Funkcjonariusze MO znęcali się nad zatrzymanymi. Część aresztowanych przewieziono do więzień w Elblągu i Sztumie.

Elbląg, dnia 22 lutego 1971 r.

Op. Przewodniczący
Zarządu Okręgu Związku Zawodowego
Pracowników Gospodarki Komunalnej
i Przemysłu Terenowego

Gdańsk
ul. Kalinowskiego 5/6

W związku z osobistym zainteresowaniem się Obywatela Przewodniczącego sprawą zabitego podczas grudniowych zajęć ulicznych w Elblągu naszego związkowca Sawicza Tadeusza - Rada Zakładowa przy Miejskim Zarządzie Budynków Mieszkalnych w Elblągu uprzejmie wyjaśnia jak niżej:

Sawicz Tadeusz lat 22 zatrudniony był w naszym przedsiębiorstwie jako kierowca przez okres od 23.VII.1970 r. do chwili nieszczęśliwego wypadku. Uprzednio w 1965 r. ochotniczo wstąpił do wojska, skąd po zdobyciu zawodu kierowcy wyszedł w 1967 r. i pracował jako kierowca w innych przedsiębiorstwach do czasu podjęcia pracy w naszym zakładzie.

Jako pracownik był bardzo sumienny, zdyscyplinowany, cechowała go koleżeńskość i był bardzo lubiany wśród pracowników z którymi miał styczność.

W dniu wypadku w/w normalnie pracował jak zawsze i normalnie zakończył pracę o godz. 19-tej. Nieszczęśliwy wypadek wydarzył się w dniu 18 grudnia 1970 r. po zjedzeniu obiadu w chwili wyjścia z baru mlecznego przy ul. 1-go Maja.

Zgodnie z oświadczeniami nocnych świadków z przejazdu jego samochodu M.O. padł strzał, który był powodem śmierci w/w.

Zmarły był opiekunem starej matki chorej na raka, niepracującej nigdzie, 4-letniego brata i 18-letniej siostry niepracującej.

Stawiamy za tym wniosek o udzielenie doraźnej pomocy w Elblągu.

matce zmarłego i narzeczonej oraz zapewnienie matce Ob. Sawicz Józefce zam. Elbląg ul. Szosy 25 i dziecku które się urodzi stałej renty, która zapewniłaby niezbędne warunki bytowe, dziecku do czasu pełnoletności i matce zmarłego do końca dni jej życia.

Wysunięte wyżej wnioski zasięgnięte są z tematyki rozmów między pracownikami zakłogi i są odzwierciedleniem ich życzeń.

3. Elbląg

"Zamech"	-	40
Zakłady Napraw Samochodowych	-	9
" " "Wielkiego Proletariatu"	-	3
przedsiębiorstwa budowlane	-	9
" " spółdzielcze	-	8
" " transportowe	-	4
P.K.S.	-	4
gospodarka komunalna	-	3
zakłady prywatne	-	3
rolnicy i prac. PGR	-	4
inne zakłady	-	17
uczniowie i studenci	-	11
nie pracujący	-	19
Razem :		135

3. Elbląg

"Zamech"	-	40
Zakłady Napraw Samochodowych	-	9
" " "Wielkiego Proletariatu"	-	3
przedsiębiorstwa budowlane	-	9
" " spółdzielcze	-	8
" " transportowe	-	4
P.K.S.	-	4
gospodarka komunalna	-	3
zakłady prywatne	-	3
rolnicy i prac. PGR	-	4
inne zakłady	-	17
uczniowie i studenci	-	11
nie pracujący	-	19
Razem :		135

4. Zatrudnieni w innych zakładach usytuowanych na terenie województwa

Przedsiębiorstwa budowlane	-	33
gospodarka komunalna	-	11
zakłady prywatne	-	7
" " elektryczne	-	7
"Hydrobudowa"	-	6
zakłady spółdzielcze	-	8
Polskie Koleje Państwowe	-	9
Państwowa Komunikacja Samochodowa	-	10
rolnicy i prac. P.G.R.	-	15
przedsiębiorstwa transportowe	-	14
" " gospodarskie	-	5
inne przedsiębiorstwa	-	106
uczniowie i studenci	-	19
nie pracujący	-	19
Razem:		269

Naczelnik Wydziału Dochod.-Śledczego
ppk R. R u s i n

Naczelnik Wydziału Śledczego
ppk St. Dobrzyński

Statystyka zatrzymanych i aresztowanych

Gdańsk, dnia 2 stycznia 1971 r.

R a d a

ega. nr

ZESTAWIENIE STATYSTYCZNE
osób zatrzymanych w wypadkach grudniowych 1970 r.

I. W czasie wypadków w okresie od 14 do 19 grudnia 1970 r.
ogółem na terenie województwa zatrzymano 2.300 osób

z tego:

Gdańsk	-	1.543
Gdynia	-	327
Elbląg	-	390
inne jednostki MO	-	40

Opinię zeznawcy przesłano Ob. Lucjana Zakowiczowi, że w czasie zajść grudniowych wśród siebie wzywał pracowników podległych na komendach przez funkcjonariuszy MO i jednego go postawił w stanach ulicznych. Ob. Zakowicz jest ojcem rodziny, posiada samochód.

Wpłynął do pracy 19.12.1970 r. o godz. 6.30 i w czasie pracy do pracy. Zakowicz został zatrzymany za kilka dni telefonując, że wpłynął do pracy, że jest zatrzymany za urzeczony uszkodzenia samochodu i zeznawcy. W tym dniu Zakowicz został zatrzymany. Zakowicz był zatrzymany w celu przesłuchania. Zakowicz był zatrzymany w celu przesłuchania. Zakowicz był zatrzymany w celu przesłuchania.

Relacja pracownika MPK Lucjana Zakowicza

Pracownik MPK Lucjan Zakowicz, urodzony 19.12.1948 r., mieszka w Elblągu, przy ul. Kalinowskiego 5/6. Jest zatrudniony w MPK Elbląg jako kierowca. W dniu 18.12.1970 r. o godz. 19.00, po zakończeniu pracy, szedł w kierunku domu. W tym czasie został zatrzymany przez funkcjonariuszy MO. Zakowicz został zatrzymany w celu przesłuchania. Zakowicz był zatrzymany w celu przesłuchania. Zakowicz był zatrzymany w celu przesłuchania.

Z ogólnej liczby zatrzymanych w stosunku do 318 wszczęto postępowanie przygotowawcze w tym głównie o przestępstwa określone w art. 199 KK /zagarnięcie mienia/ i art. 208 KK /kradzież z włamaniem/, art. 240 KK /rozbój/, art. 245 KK /paseństwo/. Szczegółowe rozbiory przedstawia poniższe dane liczbowe:

art. 199 KK	-	192	art. 204 KK	-	1
" 208 KK	-	41	" 236 KK	-	5
" 240 KK	-	2	" 270 KK	-	1
" 245 KK	-	5	" 275 KK	-	73
inne artykuły KK	-	19			

Z wśród podejrzanym przeciwko któremu wszczęto postępowanie przygotowawcze 196 aresztowano, zaś pozostali odpowiadają z wolnej stopy /122/.

Otoczono w trybie karno-administracyjnym /tryb przyspieszony/ zapadły orzeczenia w stosunku do 72 osób, w tym w stosunku do 17 osób orzeczono areszt bezwzględny, zaś w stosunku do pozostałych orzeczono kary grzywny.

Z ogólnej liczby zatrzymanych 250 osób zawodowo nie pracowało.

REPRESJONOWANI I POSZKODOWANI

Pomimo zastrzeżeń PZPR akcje ujmowania się za osobami poszkodowanymi w grudniu 1970 r. podjęty rady zakładowe i związki zawodowe Elbląga. To one opiniowały wnioski o wypłaty odszkodowań dla pobitych pracowników, kierowane do Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych w Gdańsku.

15 marca 1971 r.

Rada Zakładowa
Zakładów Mechanicznych "Zamech"

Elbląg
ul. Stocznia 2

Prezydium Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych w Gdańsku przyznało zapomogi doraźne dla niżej wymienionych osób po zł. 2.000,- Kaczorowski Józef, Nowak Kazimierz, Rykowski Ryszard, Żuk Michał i Mielowski Jerzy.

Po zł. 1.000,- Dolński Stanisław, Kruk Zbigniew, Kulik Mieczysław, Milewski Michał, Palczyński Tadeusz, Prokop Bogdan, Szafirowicz Michał, Miserski Zenon, Włotek Zygmunt, Mazanowski Marek, Oleszczuk Kazimierz, Rakowski Mirosław, Rakowski Wiesław, Sasin Tadeusz, Smoliński Bronisław, Żabiński Władysław, Ryszard Stanisław, Żabiński Ryszard, Rzepiński Franciszek, Lange Roman, Cegiełka Eugeniusz, Michałowski Romuald, Zalewski Bogdan, Liszewski Kazimierz, Maciejewski Henryk, Nawrot Jerzy, Chrusztowski Wiesław, Piórkowski Zdzisław, Adamski Edward, Gromadowski Jerzy, Święconek Ryszard, Kula Andrzej, Kudrawiec Mieczysław, Goryński Lech, Jankowski Zdzisław, Rudziński Józef, Bułka Waldemar, Budziński Adam, Szyluk Paweł, Szrajber Henryk, Pisarski Piotr, Sojka Ryszard, Minkiewicz Zenon, Bujakowski Andrzej, Makowiecki Witold, Sankowski Alfred, Dwojalski Jerzy, Kwaśniewski Mirosław, Kłysz Jan, Wilkiewicz Leonard, Fidorowicz Ryszard, Pisarski Piotr, Kwiatkowski Andrzej, Staśkowiak Stanisław, Kuczyński Józef, Cegiełka Wiesław, Hławek Nasielecki Stanisław, Cholewa Jerzy, Durko Zygmunt.

Kwotę zł. 69.000,- /słownie: sześćdziesiąt dziewięć tysięcy złotych/ przekazujemy na Wasze konto w NBP Elbląg Nr. 301-9-559 z prośbą o wroczenie tych zapomóg w naszym imieniu zainteresowanym osobom.

O.O.:
Zesp. Fin. WKZZ

Rada Zakładowa ZWP w Elblągu przesyła dodatkowy wykaz 2-ech osób prac. ZWP poszkodowanych w czasie zajęcia 23.12.70r.

p. nr	Nazwisko i imię	Od kiedy pracuje w ZWP	U w a g i
1.	Rakóć Józef	4.06.1970r. W-9	Zatrzymany przez MO w dn. 18-23.12.70 r. Zabrano był przez MO z domu.
2.	Szałek Edward s. Stanisław prac. ZWP.	17.9.1968r. Wydz. W-2	Syn w/w został zatrzymany przez MO, zabrano z ulicy gdy siedzi do kina w dn. 15.12.70 r. Był bity przez MO. Przebywał w areszcie przez okres tygodnia czasu.

46. Zm. Prac. Inst. i Prac. Biuro Rada Zakładowa Zakł. im. Wielkiego Polaka w Elblągu

p. nr	Nazwisko i imię	Od kiedy pracuje	U w a g i
	Zwoliński Witold	14.07.1964r. W-9	Idąc ulicą w dniu 17.12.70r. dostał petardę w brzuch, poczym eksplodowała na pierśiach powodując oparzenia twarzy i spojówek oczu. Chwilowo miał utracony wzrok przebywał na zwolnieniu lekarskim.

Rada Zakładowa ZWP przesyła dodatkowy dane poszkodowanego w czasie zajęcia grudniowych Ob. Kurpickiego Mieczysława - syna naszej pracownicy Leokadii Kurpickiej Uczeń Technikum Mechanicznego.

Nazwisko i imię	Od kiedy pracuje w zakł.	U w a g i
Kurpicka Leokadia	22.11.1964r. W-4	Syn został zatrzymany przez MO w dn. 19.12.70 r. przebywał w areszcie 5 dni. Na skutek pobici jest pod stałą opieką lekarza.

Nazwisko i imię	Od kiedy pracuje	U w a g i
Heffman Manfred	12.4.61 r.	Zatrzymany 18.12.70 r. Tego samego dnia zwolniony. Pobity nie był ze względu na to że zemlał, troje dzieci + żona.
Lewalski Roch	4.06.64r.	Pobity na ulicy. 3-je dzieci + żona.

- 2 -

1. Ob. Szafirowicz Michał urodz. 22.12.1928r. Słubów, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.70r. godz. 5.15 /zabrany z domu/ zwolniony z więzienia w Sztumie w dniu 23.12.70r. Na Komendzie MO w Elblągu otrzymał około 20 uderzeń pałką.
2. Ob. Miserski Zenon urodz. 22.12.1928r. w Poznaniu, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.70r. godz. 20.30 /zabrany z domu/ zwolniony w tym samym dniu godz. 23.00.
3. Ob. Włotek Zygmunt urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.1970r. godz. 6.30 Był w pracy na 1 zmianie, do domu nie wrócił.
4. Ob. Mazanowski Marek urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany w dniu 18.12.1970r. godz. 18.00. Nie był obecny w domu, ponownie MO przyjeżdżała, do domu nie wrócił.
5. Ob. Murawska Krystyna urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkała w Elblągu W-33	Zatrzymana 19.12.1970r. ok. godz. 22.00 /zabrana z domu/ zwolniona 19.12.1970r. godz. 24.00.
6. Ob. Oleszczuk Kazimierz urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.1970r. ok. godz. 20.00 /zabrany z domu/ wypuszczonego - brak danych z powodu przebywania na urlopie.
7. Ob. Szpilowski Eugeniusz urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.1970r. ok. godz. 20.00 /zabrany z domu/ zwolniony 19.12.1970r. ok. godz. 24.00. W Komendzie MO Elbląg stał z rękami podniesionymi do góry pod ścianą.
8. Ob. Wysztyński Tadeusz urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.1970r. ok. godz. 21.00 /zabrany z domu/ zwolniony 19.12.1970r. godz. 24.00 z Komendy MO w Elblągu.
9. Ob. Rakowski Mirosław urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany przy ul. 1 Maja w dniu 19.12.1970r. godz. 10.30 Najpierw przebywał w Komendzie MO, później przewieziony został do Sztumu gdzie przebywał do dnia 23.12.70r. Bito go najpierw w samoobronie milicyjnym, później w Komendzie MO.
10. Ob. Kłysz Jan urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 19.12.1970r. ok. godz. 20.00 /zabrany z domu/ wypuszczonego - brak danych z powodu przebywania na urlopie.

Instytut Badawczy Zakładowy RADA ZAKŁADOWA Zakładowe Związki Zawodowe im. Gen. K. Siemomysłowskiego w Elblągu

Elbląg, dnia 25.2.71r.

Wykaz pracowników Zamechu zatrzymanych po zajęciach ulicznych w grudniu 1970 roku w Elblągu.

Ob. Dolński Stanisław urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany w dniu 19.12.70r. przez MO o godz. 5.30 /zabrany z domu/ zwolniony w dniu 23.12.70 z więzienia w Sztumie. Uwagi poszkodowanego: w Komendzie MO Elbląg pobity - otrzymał około 18 uderzeń pałką.
Ob. Kruk Zbigniew urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany w dniu 18.12.70r. godz. 21.50 /zabrany z domu/ zwolniony w dniu 23.12.70r. z więzienia w Sztumie. Na Komendzie MO w Elblągu został zbity do utraty przytomności /uderzony około 50 razy pałką/.
Ob. Kulik Mieczysław urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany w dniu 19.12.70r. godz. 7.00 /zabrany z domu/ zwolniony z więzienia w Sztumie w dniu 23.12.70r. W Komendzie MO Elbląg stał 12 godz. pod ścianą z rękoma do góry, otrzymał około 30 uderzeń pałką.
Ob. Milewski Michał urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany w dniu 18.12.70r. ok. godz. 21.00 /zabrany z domu/ zwolniony z więzienia w Sztumie w dniu 23.12.70r. Na Komendzie pobity - otrzymał około 80 uderzeń pałką.
Ob. Palczyński Tadeusz urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu ul. W-33	Zatrzymany dn. 19.12.70r. ok. godz. 20.00 /zabrany z domu/ zwolniony z więzienia w Sztumie 23.12.70r. Na Komendzie MO w Elblągu otrzymał około 20 uderzeń pałką.
Ob. Prokop Bogdan urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany 18.12.70r. godz. 20.00 /zabrany z domu/ zwolniony z więzienia w Sztumie 23.12.70r. Pobity w Komendzie MO w Elblągu otrzymał około 50 uderzeń pałką /21.20 do 2.30/.

- 4 -

4. Ob. Nowak Kazimierz urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Pracownik Zamechu - TK-32. Wyjaśniam, że dnia 18.12.70r. pełniłem dyżur w zakładzie. W tym samym dniu przyjechała milicja do domu żądając widzenia się ze mną. Tymczasem żona, że jestem w zakładzie nie przyjeżdżała do wiadomości. Nakazali abym się stawiał w Komendzie w dniu następnym co też uczyniłem. Zaprowadzono mnie na 1 piętro, postawiono twarzą do ściany z podniesionymi rękoma. Na przesłuchaniu zarzucano mi, że agitowałem do strajku, co nie jest prawdą, następnie zostałem przewieziony do więzienia w Sztumie. W dniu 23.12.70r. zostałem zwolniony z więzienia otrzymując zaświadczenie, że brałem udział w zajęciach na terenie miasta Elbląg co nie jest prawdą.
5. Ob. Lange Roman urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Stwierdzam co następuje: wyjechałem z domu dn. 18.12.70r. godz. 11.00 - został zabrany z ulicy od kinu Rucho obok Komendy MO, był ciagnięty i bity, leżącego na ziemi ogólnie maltretowano. W okresie zajęcia grudniowych pracowałem razem z sekretarzem OOP na 11 zmianie. Podczas badań na Komendzie rozebrano go do naga i bito nie pytając o nazwisko.
6. Ob. Cegiełka Eugeniusz urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Pracownik Zamechu - Nowe Odlewnie. Dnia 18.12.70r. /piątek/ godz. 16.40 wracając z pracy do domu na dworcu kolejowym PTP w Elblągu doszedłem do mnie dwóch funkcjonariuszy MO i poprosili do placówki OMO. W drodze odebrano mi dokumenty. Pó wejściu do pomieszczenia na moje dźwięki dobiegł oficer uderzył mnie dwa razy w żołądek, następnie kazano mi odwrócić się do ściany i unieść ręce do góry. W czasie spisywania dokumentów dwóch funkcjonariuszy bity mnie pałkami. Po spisaniu dokumentów kałali szybko uciekać do domu. W trakcie bicia wzywano mi, że miałem powiedzieć hitlerowcy, czemu zaprzeczam i mam na to świadków. Świadkowie Jan Pastewski, Zbigniew Panasz, Stanisław Kasprzak - pracownicy Zamechu.

Instytut Badawczy Zakładowy RADA ZAKŁADOWA Zakładowe Związki Zawodowe im. Gen. K. Siemomysłowskiego w Elblągu

Elbląg, dnia 25.2.71r.

Wykaz pracowników "Zamechu" zatrzymanych w czasie zajęcia ulicznych w grudniu 1970r. w Elblągu.

1. Ob. Rykowski Ryszard urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany w dn. 18.12.70r. Pobity w tym dniu o godz. 20.00, wybite do szpitala. Otrzymał skierowanie do chirurga i laryngologa. W dn. 19.12.70r. szukał mnie milicjant w domu tylko był przy drzwiach. Do MO byłam wzywany w dniu 18.1.71r. - zarzucono mi malowanie haseł na murze.
2. Ob. Szyluk Paweł urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Zatrzymany od 16-23.12.70r. przebywał w więzieniu w Elblągu, zabrano z ulicy o godz. 20.30 po wyjściu z ZUK, został pobity na Komendzie MO i w więzieniu.
3. Ob. Szrajber Henryk urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Pracownik "Zamechu" zabrany z ulicy w dn. 16.12.1970r. Oświadcza, że siedział z pracy o godz. 21.00. Był zatrzymany w Elblągu do dnia 23.12.70r. pobity.
4. Ob. Pisarski Piotr urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Pracownik "Zamechu", zabrany z Placu Stowarskiego o godz. 20.00 w dniu 16.12.70r. Był zatrzymany w Elblągu - pobity.
5. Ob. Sojka Ryszard urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Pracownik "Zamechu", zabrany z Placu Banku na ul. 1-go Maja o godz. 21.00 w dniu 17.12.70r. Wypuszczony w dniu 23.12.70r. - pobity, miał 7 dni zwolnienia lekarskiego.
6. Ob. Minkiewicz Zenon urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Pracownik "Zamechu", wracał z pracy zabrany z ul. 1-go Maja o godz. 22.15 w dniu 18.12.70r. Zwolniony w dniu 23.12.70r. Pobity - miał zwolnienie lekarskie 2 dni.
7. Ob. Żuk Michał urodz. 22.12.1928r. w Łodzi, zamieszkały w Elblągu W-33	Szedł z żoną w dniu 18.12.70r. godz. 18.00 i został zatrzymany. Na Komendzie MO pobito pałkami do nieprzytomności aż do dostarczenia do więzienia przy ul. Trybunałkiej, tam rozebrano do naga i również bito. Zwolniony 24.12.70r.

REPRYZY ONOWANI I POSKODOWANI

W pismach do rad zakładowych i związków zawodowych w Elblągu poszkodowani opisywali sposób, w jaki traktowali ich funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej, dając świadectwo skali i masowości prześladowań.

Młynarski Zbigniew	zatrzymany 13.I.71 r. Jedno dziecko i żona.
Hajdamowicz Weronika	Zatrzymana od 18.12.70 r. godz. 17,00 Syn podstrzelony w rękę 3 razy.
Bułka Jerzy	Zatrzymany od 20-23.12.70 r. Pobity. 1 dziecko + żona.
Włazewski Franciszek	Zatrzymany 19-23.12.70 r. zatrzymany w drodze do pracy.
Kowalcuk Eugeniusz	Syn pobity w głowę, zaświadczenie dostanie na żądanie Prokuratora lekarz powiedział.

3. Bujakowski Andrzej	Zatrzymany na Pl. Słowiański w dniu 16.12.70r. godz. 16.00 pobity przy zatrzymaniu pałką na miejscu i w MO. Zwolniony w dniu 24.12.70r.
Ob. Zubicki Jan	Pracownik "Zamechu" zatrzymany koło kina Syrena w dniu 17.12.70r. godz. 20.00, bity po drodze i w Komendzie MO. Zwolniony 17.12.70r.
Ob. Makowiecki Witold	Pracownik "Zamechu", zatrzymany przy ul. Traugutta w drodze do pracy w dniu 17.12.70r. godz. 21.30. Pobity na Komendzie MO i w więzieniu kazano rozbić się do naga i bity w czasie przejazdu do celu więziennych. Zwolniony 23.12.70r. z więzienia w Elblągu.
11. Ob. Sankowski Alfred zamieszkały	Pracownik "Zamechu" zatrzymany w dniu 18.12.70r. przy zbiegu ulic i Mała Miłostkowskiej. Był pobity w pięciu seriach: w wozie, przy wejściu na Komendę, przy wyjściu z Komendy, wejściu do więzienia i w więzieniu przeżył dwa razy utratę przytomności. Zwolniony 23.12.70r. z więzienia w Elblągu.
12. Ob. Dwojański Jerzy zamieszkały	Zatrzymany w dniu 17.12.70r. na ul. Bema po chleb. Był bity w sześciu seriach: w wozie, przy wejściu na Komendę, przy wyjściu z Komendy, wejściu do więzienia i w więzieniu przeżył dwa razy utratę przytomności. Zwolniony 23.12.70r. z więzienia w Elblągu.
13. Ob. Kwasiński Mirosław zamieszkały w Elblągu	Zatrzymany w dniu 17.12.70r. ok. godz. 18.00, był bity na Komendzie MO w Elblągu, po przewiezieniu do więzienia w Sztumie już nie był bity. Zwolniony w dniu 23.12.70r.
14. Ob. Kłysz Jan zamieszkały	Zatrzymany w dniu 17.12.70r. ok. godz. 20.30 ul. i Mała wraz z żoną, był bity na Komendzie i w więzieniu, powtórnie bity do utraty przytomności. Zwolniony 23.12.70r.
15. Ob. Wilkiewicz Leonard zamieszkały	Zatrzymany w dniu 18.12.70r. godz. 19.30 był bity przy wyładunku z samochodu i na Komendzie przy przejeździe przez spalarnie milicji. Zwolniony 17.12.70r.

6. Ob. Fidorowicz Ryszard	Pracownik "Zamechu", 22 lata, zatrzymany 16.12.70r. na ul. Parkowej idąc na dworzec z wykładow, był pobity zaraz przy zatrzymaniu, w wozie, przy wejściu do Komendy i przy wyjściu, przy wejściu do więzienia i w więzieniu. Przy obciążeniu wózkiem został kopnięty. Zwolniony 23.12.70r. z więzienia w Elblągu.
17. Ob. Pisarski Piotr zamieszkały	Zatrzymany w dniu 17.12.70r. godz. 20.0 Pl. Słowiański, był pobity w Komendzie i w więzieniu, zwolniony w dniu 23.12.70r. z więzienia w Elblągu.
Ob. Kwiatkowski Andrzej zamieszkały	Pracownik "Zamechu" - monter elektryk. Dnia 16.12.70r. /środa/ godz. 21.30 wracając od narzeczony z ul. Grunwaldzkiej do domu pieszo, ze względu na brak komunikacji MPK na skrzyżowaniu ulic i Mała i Miłostkowskiej dobiegło dwóch funkcjonariuszy MO, jeden z nich krzyknął "brat tego kłusa", trzymając za rękę bez komentarza uderzył pałką, następnie załadowali do milojowego samochodu. W drodze do samochodu bili go nogami i w samochodzie gdzie im się podobało przez cały czas jazdy jak również przy wsiadaniu i w samej Komendzie MO. Dnia 17.12.70r. ok. godz. 2.00 załadowany do karетки więziennej, w czasie wsiadania ustawił się spalił funkcjonariuszy MO i bili nawet w karettek więziennej też bili. Został przewieziony do zakładu karnego przy ul. Kaliniej, przy wsiadaniu w karетки więziennej ta sama sytuacja - znowu spalarnie funkcjonariuszy i bicie. Po opisaniu i przegrupowaniu na teren zakładu karnego strażnicy tego zakładu ustawili się w spalił i bili pięściami. Następnie przyszedł gość jako fryzjer i wyciął włosy, przy stryżeniu trzeba było klęseć. Na znak zakończenia strzyżenia kopnął nogą. W zakładzie karnym przebywał do dnia 23.12.70r.

9. Ob. Staśkowiak Stanisław	Pracownik "Zamechu", zatrzymany w dn. 17.12.70r. ok. godz. 20.30 idąc z narzeczoną i jej rodzicami ul. Słowiańskiego od ul. Parkowej w kierunku ul. Miłostkowskiej. Po wejściu do Komendy MO zaczęto nas przesłuchiwać, mnie osobicie przy rewizji wyrywano łosy kieszonki od płaszcza, kazano ręce trzymać do góry a gdy mi ręce szły to podbijali je pałkami. W międzyczasie nie oszczędzili pałką na rękę oraz parę razy przez plecy. Stwierdzam jednocześnie, że moja narzeczona dostała pałką po nogach. Po skończeniu przesłuchiwania przesłuchujący nas pracownik cywilny wyprowadził nas z Komendy i następnie poleciał funkcjonariuszowi MO odprowadzić nas do ulicy i udać się do domu. Stwierdzam jednocześnie, że w czasie wyprowadzania nas stojący w Komendzie funkcjonariusze ubliżali nam wulgarnie, oraz mnie osobicie chcieli wyciągnąć oszusta przeszkodził cywil prowadzący śledztwo. W świetle powyższego nie wiem czemu byłem zabrany na Komendę.
20. Kuczyński Józef zamieszkały	Dnia 17.12.70r. na ul. 22 Lipca zostałem zatrzymany przez organ MO i odwieziono mnie do Komendy MO. Tam ustawili nas pod ścianą z rękami do góry i zostałem dotknięty pałką w klatki i pięściami. Zostałem przewieziony do Sztumu gdzie przebywałem do dnia 23.12.1970r. Następnie, że byłem na zwolnieniu lekarskim. Przy zwolnieniu na MO w drzwiach dostatek pałką w głowę.
21. Ob. Cegiela Wiesław zamieszkały	W środę 15.12.70r. o godz. 20.30 na Pl. Słowiański gdzie mieszkam w Hotelu Zamech zostałem zatrzymany i odwieziono mnie do Komendy MO Elbląg. Zostałem przewieziony i wyłegitymowany i zostałem postawiony pod ścianą z rękami uniesionymi do góry i tak odczekałem pół godziny. Przez ten czas bity nas pałkami i pięściami gdzie trafili. Później zamknęli nas w celi. O godz. 3.30 przy pomocy do samochodu więziennego też nas bity i przy wchodzeniu do bramy więziennej, że bramę stał spalarnie milicji gdzie otrzymaliśmy dodatkowe bicie pałkami. W więzieniu przebywałem do dnia 23.12.70r. godz. 22.00 i zostałem wypuszczony do domu.

22. Ob. Niewiadomski Jerzy urodz. 1932	W dniu 17.12.70r. godz. 20.15 szedł z koleżanką i kolegą ul. Traugutta, uciekając i strzelali w górę oraz został postrzelony w ucho. Bity był w samochodzie, kazali położyć się twarzą do podłogi i tak trzymali. Na Komendzie MO bili również pończotką, że był runny. Odczuwałem ból nerek i klatki piersiowej, na nerwicy serca. Trzykrotnie wzywano na szanania i zostawano by powiedział czy poznał tego co strzelał.
23. Ob. Nasielecki Stanisław członek Pionu RZ Wł modelarz	Został obrzucony kamieniami podczas natury na zakład i otrzymał silne uderzenie w obojczyk prawego ramienia co przez dłuższy czas nie mógł prawej ręki podnieść do góry.
24. Cholewa Jerzy Przew. Komisji Szkoleniowej przy RZ - BS	Brał udział w obronie zakładu gdzie został postrzelony przez nacierających gdyż otrzymał silne uderzenie kamieniem w kolano i przez dłuższy okres czasu odzyskiwał do góry.
25. Durko Zygmunt Wł/8	Oświadczam, że zostałem zatrzymany dnia 18.12.70r. w Elblągu na ul. Parkowej o godz. 11.00 rano przez organ MO i zostałem odwieziony przez MO na Komendę. Przy wyjściu z samochodu zostałem zaprowadzony do celi gdzie otrzymałem kilkadziesiąt pałek. Bito mnie gdzie popadło nie patrząc na to, że miałem rany. Zostałem ostrzyżony do gołej skóry i zamknięty w celi. Zamieszany byłem stałem konając dwa godziny z rękami podniesionymi do góry. W celi siedziałem 24 godziny z 22 ludźmi. 19.12.70r. o godz. 10.00 zostałem przewieziony wraz z innymi do Sztumu. Tutaj również nie oszczędzono mnie od bicia opadłem z sił, ale to odzyskiwałem wreszcie a milicji. Po dłuższym czasie nie czułem bólu tylko styżalem ogień pałek. W Sztumie przesłuchiwano czterech dni w celi nr. 337 oddział II.

Dziś radom się z prośbą o udzielenie mi odszkodowania za pobyt na milicji. Dnia 18.12.1970 zostałem aresztowany, zabrany z domu i odwieziony na Komendę MO w Elblągu. Byłem przesłuchiwany i traktowany gwałtownie przestępca, chociaż nie poczuwam się do żadnej winy. 19.12.1970 zostałem przewieziony do Sztumu w Sztumie gdzie byłem do dnia 23.12.70r. Proszę o udzielenie mi odszkodowania.

37. Kula Andrzej	Uczeń klasy II - formiera, zatrzymany w dniu 18.12.1970r. /sobota/ z domu, zwolniony w dniu 24.12.70r. Pobity na Komendzie MO w Elblągu.
38. Kudrawiec Mieczysław urodz. 1924	Szedłem z pracy i zostałem zatrzymany na Pl. Słowiańskim między godz. 18 a 19-tą na ulicy zostałem zbit i przewieziony do Sztumu przez Komendę MO. Po godzinie pobytu w Komendzie zostałem przewieziony do Sztumu w więzieniu siedziałem tydzień czasu zostałem zatrzymany dnia 18 o wypuszczeniu dnia 23 godz. 18 zostałem pobity w głowę, pracowałem do godziny 18.00 odrabiałem na święta wien sam dzień zostałem zatrzymany. Byłem na zwolnieniu 31 dni.
39. Goryński Lech zamieszkały	Oświadczam, że w dniu 20.12.70r. zostałem zatrzymany bezpodstawnie przez funkcjonariuszy MO na terenie dworca elbląskiego o godz. 17.15 po wyjściu z pociągu, którym przyjeżdżałem z Miłoborka. Następnie przewieziono mnie na Komendę MO w Elblągu. Tam ustawiono nas jak szaneców pod ścianą z rękoma do góry i bity. Po przesłuchaniu w celi bez żadnych wyjaśnień przewieziono mnie transportem do Sztumu. W Sztumskiej celi dopiero doszedłem do siebie, tam już nie byłem wysypywany i nie odczuwałem bólu przed bicia.
40. Jankowski Zdzisław zam.	Z więzienia zostałem wypuszczony bez żadnych wyjaśnień dnia 23.12.1970r. czyli przesłuchiwano mnie 72 godziny. Oświadczam, że w dniu 20.12.70r. zostałem zatrzymany przez funkcjonariuszy MO na terenie dworca elbląskiego o godzinie 17.15. Następnie przewieziono mnie na Komendę MO w Elblągu, tutaj pobito i obciążono mnie wózkiem /złoty nosiciel kawał krótki/. W poniedziałek nie nie wyjaśniając wysłano mnie z transportem do Sztumu. W Sztumie osadzono w więzieniu. W celi więziennej dopiero zapomniałem, że nie siedziałem już przekładając, wysłano mnie nie musiałem się obawiać że lada chwila ktoś może nowa uderzyć. A oto było bardzo łatwo. Z więzienia wypuszczono mnie 23.12.1970r. /środa/ Brak wyjaśnień przekroczyłem w drodze o 10.00. Byłem zatrzymany byłem prawie 74 godziny.

41. Rudziński Józef zamieszkały	W dniu 19.12.70r. zostałem zatrzymany przez Organa Milicji Obywatelskiej. Po wyłegitymowaniu przewieziono mnie na Komendę gdzie potraktowano mnie po obywatelsku łos jak bandytę i przestępcę politycznego. Po przeprowadzeniu niezbędnych dla nich formalności zamknęli mnie w miejscowym areszcie. Po upływie 24 godzin wywieziono do więzienia w Sztumie. W więzieniu zrobiono zdjęcie z tabliczką rejestracyjną i odciski pałeczek wraz z odciskami. Nie siedząc jeszcze w więzieniu wywarło to na mnie bardzo złe wrażenie, nie wiedząc że co znalazłem się w Sztumie. Dopiero 26.12.70r. wieczorem zostałem zwolniony z więzienia. Żądam rekompensaty za cierpienia cieleśne i psychiczne. Upraszam prosić o pozytywne załatwienie mojego żądania.
42. Bułka Waldemar pracownik W52	Sprawa dot. o bezprawne aresztowanie dnia 20.12.70r. około godz. 14 wyczołżył mnie do domu milicja i bez żadnej podstawy zostałem aresztowany i zostałem przewieziony do Komendy MO w Elblągu. Tam zostałem bardzo pobity przez funkcjonariuszy MO. Na Komendzie przebywałem do 21.12.70r. Skąd następnie około godz. 10 zostałem przewieziony do więzienia w Sztumie. W Sztumie przebywałem do 23.12.70r. skąd po uprzednim przesłuchaniu przez prokuratora, który stwierdził nieścisłość mojego aresztowania zostałem około godz. 20 zwolniony. Do Elbląga powródziłem 24.12.70r. o godz. 1.
43. Adam Budzyński TK15 zam.	Oświadczam, że w dniu 17.12.70r. zostałem zatrzymany przez organ MO przy ul. Giermków w pobliżu Hotelu Robotniczego, w którym wówczas mieszkaliśmy. Po uprzednim pobiciu mnie pałkami zostałem przewieziony do Komendy MO gdzie ponownie zostałem pobity. Następnie osadzono mnie w więzieniu w Elblągu, skąd wyznaczony zostałem w nocy z 23 na 24 grudnia 1970r. Rodzina moja składa się z 2 osób. W wyniku powyższego zajścia poniosłem szereg strat materialnych a przede wszystkim moralnych.

Lista osób poszkodowanych w wypadkach grudniowych	
Imię i nazwisko poszkodowanego	Opis wypadku
Bułka Jerzy	Dnia 18.12.1970r. ok. godz. 17.45 na ul. 12-go Lutego został zatrzymany przez MO i odwieziony do Komendy MO. W drodze do gmachu Komendy był bity przez funk. MO, następnie bity go w czasie przesłuchania w KPMO oraz w więzieniu, dokąd został przewieziony. Wypuszczony został 24.12.1970r. Ob. Z. Rojek zatrzymany został w drodze do domu z wykładow w Technikum Włocławczowskim. Po zwolnieniu go z aresztu na skutek pobicia chorował do 31.12.1970r. Jest on pracownikiem zdyscyplinowanym spokojnym. Cieszy się szacunkiem i zaufaniem w przełożonych i kolegów. Jest aktywnym ZMS.
Rojek Stanisław	Dnia 17.12.1970r. ok. godz. 20.00 został zatrzymany w odległości ok. 50m od domu, w którym mieszka, przez patrol OMO, i następnie odprowadzony na portiernię "ZAMECH". W drodze i na portierni bity go a następnie został ogłuszony uderzeniem kołowy w głowę. Następnie odwieziono go na KPMO i do więzienia, gdzie był przesłuchany do 24.12.1970r.

Boğdan Kalyan

REFRESJE

Wiele osób aresztowanych lub zidentyfikowanych po wydarzeniach Grudnia 1970 starano się zastraszyć lub zwerbować do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa. Niekiedy się to udawało.

Obecnie: Przewodniczący Komisji
1. Zastępca Przewodniczącego
2. Zastępca Przewodniczącego
3. Zastępca Przewodniczącego
4. Zastępca Przewodniczącego
5. Zastępca Przewodniczącego
6. Zastępca Przewodniczącego
7. Zastępca Przewodniczącego
8. Zastępca Przewodniczącego
9. Zastępca Przewodniczącego
10. Zastępca Przewodniczącego

1. Olszewski Paweł, lat 53 z zawodu operator sprzętu średniego zam. Elbląg ul. Grunwaldzka 46 mł. żona.

Dnia 18.XII.1970r. o godz. 16⁰⁰ wracał pieszo z pracy z budowy przy ul. Nowowiejskiej w kierunku ul. Grunwaldzkiej /tramwaje nie kursowały/. Chęć ominąć miejsca zajęte i /wystąpienie ludności tj. ul. 1-go Maja i Plac Oświaty przechodził ul. Rydzką, ul. 1000 Leśca do ul. Grunwaldzkiej. Na ul. 1000 Leśca, która była prawie pustą, rozszalał się gwałtownie podążając pod nożem. Obejrzałem się wokół i wówczas zobaczyłem podążającego wóz milicyjny, z którego wyskoczyło 2 funkcjonariusze mundurowych, którzy dotkliwie pobili mnie milicyjnymi pałkami, szczególnie celując uderzenia w okolice głowy i szyi.

Do chwili obecnej odczuwam ból w okolicy szyi i głowy, szczególnie w momencie kiedy przebiega porażenie nerwów. Po zdarzeniu o którym podałem, miałem zwolnienie lekarskie przez 4 dni i leżałem w łóżku.

2. Urbanicki Tadeusz, lat 48 z zawodu cieśla - uczeń, zam. Elbląg, ul. Płk. Dąbka 98/7 kawaler.

Dnia 19 grudnia 1970r. o godz. 14,30 wraz z kolegą Rzeszowskim Stanisławem - uczniem 233 udałem się na punkt sprzedaży choinek przy ul. A. Oscewskiej 6/12 celem nabycia choinki na święta. Przechodząc ulicą obok Domu Kultury nadjechał wóz milicyjny który zatrzymał się i funkcjonariusze wylegitymowali nas, a następnie kazali wejść do środka wozu.

W wozie tym na bocznych ławkach siedzieli po 4-ach milicjantów i dwóch z przodu. W momencie, kiedy byliśmy już w środku zasłono z nas drzwi, że zechcieli się nam obciążyć ceną, darmowego masła itp. a następnie zaczęto nas bić czym popadło /pięściami, pałkami/. Używano też w stosunku do nas słów obelżywych i wulgarnych. Na placu przed Komendą uderzono mnie w twarz gdzie upadłem na chodnik. Po wejściu do środka budynku MD funkcjonariusze byli rozmieszczeni w dwóch rzędach na korytarzu, grze trzeba było przechodzić przez ten szpalier i było nas pełnym w ich upodobanie. Po spisaniu personaliów wypędzono nas na wewnętrzne podwórko i ustawiono pod ścianą z rękoma podniesionymi do góry. W takiej pozycji staliśmy około 2 godzin. Po tych torturach zamknięto do celi 21 osób na 15-20 dni. Z celi zabierano nas na przesłuchanie. W komendzie MD trzymano nas 36 godzin i raz podano kawałek chleba i gorzkiej kawy 0,5 l. w misce.

Z Elbląga przewieziono nas w bardzo ciasnej karetce do więzienia w Sztumie. W Sztumie przy wstawianiu kopano mnie nogami i uderzono pałką gumową z tyłu głowy. Następnie przy zwróceniu depozytu osobistego w więzieniu zbito do nieprzytomności. Po jakimś czasie odzyskałem przytomność wówczas ustawiono nas w dniu szereg, gdzie nie mogłem ustąpić podawał dostatek silnych torcji. Potem z założonymi rękoma na kark kazano

- 2 -

nam biegiem wejść do dużej sali gdzie jeszcze raz spisano personalia. Dalej z powrotem ustawiono w szeregu i przekazano służbie więziennej, gdzie otrzymaliśmy wyposażenie dla więźni. Zamknięto mnie wraz z 5 innymi więźniami w celi Nr 340/2 osobowej. Było bardzo ciasno. O północy obudzono nas, wykonano zdjęcia i pobrano odciski linii papilarnych rąk.

Po 3-ach dniach pobytu w Sztumie zostałem przesłuchany przez prokuratora. Prokurator również usiłował wmówić mi grabież i rozbój. Po kilku godzinach byłem przesłuchiwany przez innego prokuratora, który odnosił się do mnie w sposób kulturalny i bez zastrzeżenia. W więzieniu widziałem jak bito osoby starsze i ułomne/ z łaską, kulawy/. Po przesłuchaniu ostatnim wypuszczono mnie po kilku godzinach na wolność.

3. Ob. Kruszevska Czesława lat 25 z zawodu malarka zam. Elbląg ul. ...
Dnia 16 grudnia 1970r. byłem wraz z rodziną u siostry, która zamieszkuje w Elblągu przy ul. Natolińskiej 49. Około godz. 21⁰⁰ wracałem wraz z młodszą siostrą i siostrzeńcem do domu. U zbiegu ulic Parkowej i 1-go Maja otoczyli nas milicjanci i siłą zabrali na posterunek MD. W Komendzie MD w nieludzki sposób zbito nas pałkami gumowymi oraz butami. Rozcięta mam nogę i znak jest wyraźny do dziś dnia. Po przetrzymaniu przez 3 godziny mnie i siostrę zwolniono do domu. Brat natomiast był trzymany przez 7 dni.

4. Ob. Uchman Wojciech lat 28 z zawodu kierowca zam. Elbląg ul. ...
Wracając z pracy dnia 17 grudnia 1970r. został zatrzymany przez organa MD i przebywał tam przez 5 dni. Po wyjściu z więzienia został zatrzymany powtórnie i przebywa do chwili obecnej.

Obecnie: Przewodniczący Komisji
1. Zastępca Przewodniczącego
2. Zastępca Przewodniczącego
3. Zastępca Przewodniczącego
4. Zastępca Przewodniczącego
5. Zastępca Przewodniczącego
6. Zastępca Przewodniczącego
7. Zastępca Przewodniczącego
8. Zastępca Przewodniczącego
9. Zastępca Przewodniczącego
10. Zastępca Przewodniczącego

Kwituję odbiór kwoty 500zł (pięset złotych) otrzymaną dnia 27.02.73r. od oficera SB tytułem wynagrodzenia za miniony okres współpracy.

Janek

ZATWIERDZAM

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

16.04.1973

Elbląg 18.12.70

Tajnie spec. zam. os. os.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

Ego poj.

1. miejscami zamieszkania lub adresami najbliższej rodziny

Lista emigrantów, na których pochowano ofiary Grudnia 1970, sprzedana przez SB w 1980 r.

ZATWIERDZAM

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

18.12.70

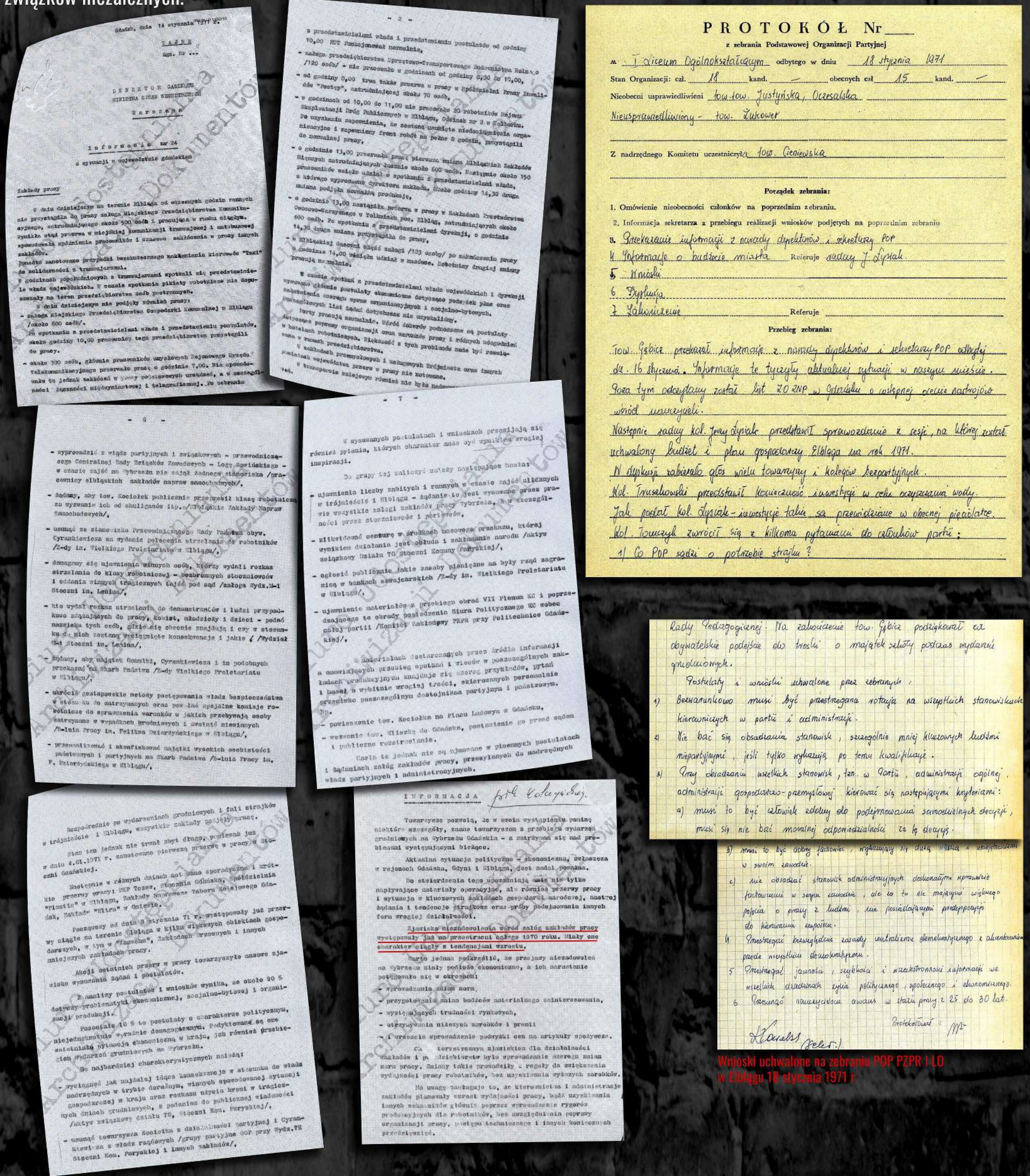
18.12.70

18.12.70

STYCZEŃ 1971

NAJWIĘKSZY OŚRODEK OPORU W KRAJU

Nieskoordynowane strajki trwały w przedsiębiorstwach Elbląga jeszcze w pierwszej połowie stycznia 1971 r. Około 14 stycznia nastąpiła eskalacja akcji strajkowej. Zakłady pracy precyzowały swoje listy postulatów, żądając wycofania podwyżek cen żywności, ukarania polityków winnych użycia broni przeciw demonstrantom oraz oddzielenia związków zawodowych od PZPR lub powołania związków niezależnych.

Wnioski uchwalone na zebraniu POP PZPR i LO w Elblągu 18 stycznia 1971 r.

STYCZEŃ 1971 R. WYGASZENIE OPORU

POLESKA ZJEDNOCZONA
PARTIA ROBOTNICZA
Komitet Miasta i Powiatu
w Elblągu

PROTOKÓŁ nr 3/71

z posiedzenia Egzekutywy Komitetu Miasta i Powiatu PZPR
w Elblągu odbytego w dniu 5 lutego 1971 roku.

Obecni członkowie Egzekutywy i:

Tow. tow. Bolesław SMAGAŁA, Stefan GAJDA, Marian MATYSIAK,
Alojzy RUSZKOWSKI, Henryk DIFFENBACH, Roman WATKOWSKI,
Józef JANOWSKI, Andrzej DĘBIŃSKI, Jerzy PRUSIECKI, Stanisław
SULIMA.

Nieobecni członkowie Egzekutywy usprawiedliwieni:

Tow. Wincenty Dzik - chory.

W posiedzeniu Egzekutywy wziął udział tow. Jerzy LEWANDOWSKI
Instruktor Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku.

Porządek posiedzenia i:

Ad. pkt. 4 Aktualne problemy zatrudnienia w Elblągu
w 1971 roku.
Referuje tow. Ruszkowski

Poinformował członków Egzekutywy, że w Wydziale Zatrudnienia
PMRN jest zarejestrowanych 1.800 osób poszukujących pracy.
Z tego jest 500 osób - jedynych żywicieli rodziny.
Obecne możliwości zatrudnienia to:

- 90 miejsc do handlu,
 - 44 etaty do gospodarki komunalnej,
 - 30 miejsc do Sp-ni Inwalidów,
 - 57 miejsc do Zarządu Zieleni Miejskiej, /fundusz interwencyjny/,
 - 20 miejsc do Zarządu Dróg i Mostów.
- Na zatrudnienie na powyższych etatach wyraziły zgodę władze
województwa. Nie zała twiono natomiast kilku proponowanych
pozycji i tak:
- 36 miejsc do MPK na wozy tramwajowe w których są automatyczne
kasowniki,
 - 250 miejsc do MZEM - zaangażować kobiety,
 - oraz zwiększenie etatów salowych i sprzętaczek w służbie
zdrowia i szkolnictwie.

24 Zalecenie KW PZPR

1. Nie "eksportować" postulatów poza Wybrzeże,
2. Kreślić słowo "strajk" / także z przeszłości /
3. Nie dopuszczać do ewentualnych prób rozrachunku ze starym akty-
wem.

Przekazał Naczelnik Rosadziński

52. Nie należy dopuszczać do żadnych prze-
druków ani omówień "Kalendarium wydarzeń
gdańskich", które ukazało się w "Głosie
Wybrzeża" z dnia 27 grudnia 1970 r.
Nie należy również zwalniać bez zgody
GUKPIW żadnych przedruków lub omówień
jakichkolwiek materiałów zamieszczonych
po tym terminie w prasie gdańskiej
i szczecińskiej.

54. Aż do odwołania nie należy bez zgody
GUKPIW dopuszczać do publikacji żadnych
informacji, dotyczących stras w ludziach
w czasie grudniowych wydarzeń na wybrzeżu.

Fragmenty księgi zapisów cenzorskich z przełomu lat 1970 i 1971

Protokół nr 2/71

z wyjątkowego posiedzenia Egzekutywy Komitetu Wojewódzkiego
PZPR w Gdańsku odbytego wspólnie z Egzekutywą KMIP w Elblągu
w dniu 15.I.1971 roku

Obecni członkowie Egzekutywy KW tow.tow.: Alojzy Kurkowsk, Zenon
Jundziłk, Włodzisław Skowron, Stanisław Bojko, Barbara
Krupa-Wojciechowska, Roman Kozłowski, Piotr Stolarczyk, Włodzisław
Skowron.

Nieobecni członkowie Egzekutywy KW tow.tow.: Włodzisław Stankowski,
Jan Jankowski, Jerzy Hajer, Stanisław Celichowski, Feliks Pie-
cowski, Włodzisław Porzycki, Hugo Malinowski, Ryszard Jagiełło
/usprawiedliwieni/.

Obecni członkowie Egzekutywy KMIP w Elblągu tow.tow.: Miroslaw
Domichowicz, Włodzisław Skowron, Marian Matysiak, Zenon Czerwik,
Roman Watkowski, Andrzej Dębiński, Alojzy Ruszkowski, Henryk
Diffenbach, Józef Janowski, Miroslaw Zopocinski.

Nieobecni członkowie Egzekutywy KMIP w Elblągu tow.tow.: Stefan
Gajda, Wincenty Dzik, Stanisław Sulima.

Zaproszeni do pkt.1/ tow.tow.: Bolesław Smagała - kierownik Wydz.
Przemysłu i Budownictwa KW, Stanisław Kocula - 2-ty Dywizji
d/s Politycznych.

Porządek obrad:

1. Ocena aktualnej sytuacji politycznej w zakładach pracy
i mieście Elblągu oraz przyjęcie kierunku partyjnego i poli-
tycznego działania przez organizacje i instancje partyjne.

Ad.pkt.1/

Obrada przewodniczył tow.Alojzy Kurkowski - I Sekretarz KW.
Informację o aktualnej sytuacji politycznej i nastrojach wśród
załóg pracowniczych w Elblągu przedstawił ustnie tow.Włodzisław
Skowron - I Sekretarz KMIP PZPR w Elblągu.

- 2 -

Na wstępie stwierdził, że zakładowo normalnego trybu pracy w zakła-
dach pracy na terenie Elblągu zapoczątkowane zostało 7.I.1971 r.
przez załogę Spółdzielni "Elastyk". Podkreślił przerwanie pracy przez
załogę tej Spółdzielni były pracownicy wewnętrzne zakładowe spowodowane
nierozważną i nie na czasie decyzją Zarządu Spółdzielni w sprawie
zwolnienia z dnia 1 stycznia 1971 r. nowa praca przy produkcji
wyrobów na eksport do krajów socjalistycznych. Zdaniem KMIP ta
przerwa w pracy nie była jednak tym czymś, który spowodował
przerwę w pracy innych przedsiębiorstw. Na klimat i nastroje załóg
pracowniczych w Elblągu zawsze wywierały i wywierają postawa i zachowa-
nie załogi "Zamechu". Przerwanie pracy w dniu 9.I.1971 r. przez załogę
trzech wydziałów - Wydziału Turbin i Wydziału Metalurgicznej
w "Zamechu" było, zdaniem instancji partyjnej, pracowniczą przerwą
pracy w innych zakładach.

Najbardziej niebezpieczna sytuacja w "Zamechu" wytworzyła się w po-
niedziałek tj. 11.I.71 r. gdzie obok kontynuowania przerwy w pracy
podejmowane były próby powołania ogólnozakładowego komitetu strajko-
wego i zwolnienia wielu. Dzięki działaniu administracji i aktyw
partyjnego do tego nie doszło.

Otrzymał natomiast spotkanie przedstawicieli poszczególnych wy-
działów "Zamechu" z członkami Egzekutywy KW tow.tow.: Włodzisławem
Stankowskim, Włodzisławem Skowronem, Włodzisławem Skowronem oraz ministrem
Przemysłu Ciężkiego tow.Kozłowskim i dyrektorem zjednoczenia "Zamek"
tow.Piechotą.

W tym spotkaniu sformułowano cały szereg postulatów, które można sklasyfikować w 3 grupy:

- pierwsze dot. spraw wyjątkowo wewnętrznozakładowych,
- drugie - dotyczących w zakresie podwyżki płac i obniżki cen za artykuły
żywnościowe,
- trzecie - dotyczących politycznej - między innymi,
- ukłaniania funkcjonariuszy MO czynnie pracujących na rzecz przy-
wrócenia porządku w mieście,
- odstąpienia od sankcji wobec osób biorących czynny udział w
razach grudniowych,
- dalszych zmian w składzie kierownictwa partii i na stanowiskach
państwowych,
- opodatkowania poborów milicji, wojska itp.

Mimo przerwy wyrażonych przez załogę dyrektor przedsiębiorstwa
zachowywał się wstydliwie i nie uległ żadnym postulatom dot. polity-
cznych.

- 3 -

20

ki płac. Następnego 12.I.71 r. załoga "Zamechu" w zasadzie przystą-
piła w całości do pracy. Natomiast na znak "solidarności" przerwały
prace załogi ZWP /1 godz./, EZNS - i zmian, Sp.Dzielnicy, EZNS
"Styren", grupa pracowników "Browaru" zgłaszając podobne lub
identyczne postulaty co pracownicy "Zamechu". W dniu 13.I.71 r. nie
przystąpiły do pracy załogi Baza nr 5 - GPTB i Sp. "Metal" - II zmian-
na przez 2 godziny a wysuwane postulaty przepisano dozwolnie z resolu-
cji zgłoszonych w "Zamechu". W dniu 14.I.71 r. nie przystąpiły do
pracy załogi MPK, grupa pracowników MPK - oczyszczających miasto,
60 pracowników Sp-ni "Postęp" zatrudnionych przy produkcji miedzi
oraz grupa remontowa w Elektrowni i załoga "Tartaku". W dniu 15.I.
71 r. nie podjęli pracy: grupa pracowników transportu PPS i do godz.
8,00 odmawiali również chleba, komwojenci i kierowcy OSM, pracow-
cy GPTB - Baza nr 2, Bazy Transportu MPK, grupy remontowej Żeglarni
Gdańskiej, Wydziału Produkcji Miedzi Sp-ni "Postęp" oraz "Tartaku".
Na przerwy w pracy wywierał pewien wpływ szereg się plotka o straj-
kach w Trójmieście oraz pewne osoby z zewnątrz, które wręcał nakle-
niają do przerwy w pracy. W dniu 16.I.71 r. była próba wej-
ścia na teren ZPO "Truso" 3 osobników z zamiarem prowadzenia takiej
działalności. Jednego spośród nich zatrzymał organ MO.
Jednocześnie trudno jest już dziś określić przyczyny takiego rozwo-
ju sytuacji w Elblągu. Zdaniem KMIP można jednak wyróżnić dwie zasad-
nicze, pierwsze to, że proces przerwy w pracy nastąpił na skutek
rozpowszechniania różnych fałszywych wiadomości, że stocznicy
w wyniku strajku otrzymały podwyżkę płac i że pierwsza przerwa
pracy załogi Kłusowego zakładu "Zamech", druga pochodna pierwszej
to chęć wykorzystania istniejącej sytuacji dla spełnienia realizacji
własnych postulatów przez niektóre mniejsze lub większe grupy pracow-
ników.

Dziękuję towarzyszą za udział w dzisiejszym plenarnym
posiedzeniu.

Na tym plenarne posiedzenie zakończono.

Protokołowali:

W. Mroczek

W. Pabis

Tow. Jundziłk presji o wypowiedzenie się w tej sprawie,
rozpatrzenie i podjęcie decyzji.

1. przychylić się do próby tow. Skowrona.
2. powołać na stanowisko I sekretarza KMIP tow. Smagałę.

Tow. Jerzy Prusiecki - I sekretarz KZ PZPR w "Zamechu" -
w imieniu organizacji zamechowskiej - uważam, że Plenum
winno przyjąć rezygnację tow. Skowrona, który b. mocno
przeżył tę trudną sytuację. Jeśli chodzi o kandydaturę tow.
Smagały, deklarujemy pełne poparcie. Po wyjeździe do Gdańska

SYTUACJA 1971 R. CO SIĘ STAŁO Z TYM ELBLĄGIEM?

Skala wydarzeń elbląskich była dla władz PRL niezrozumiała, poddano je więc dogłębnej analizie nie tylko na szczeblu KW PZPR w Gdańsku, ale również na posiedzeniu Biura Politycznego KC PZPR w 1971 r. Analizy wskazywały na zapóźnienie cywilizacyjne miasta przez jego świadome niedofinansowanie, brak polityki socjalnej i mieszkaniowej oraz integracji społecznej. Ujawniły również niezwykle wysoki stopień ukrytego bezrobocia. Próbowano temu zaradzić, tworząc w latach siedemdziesiątych plan przeobrażenia przemysłu, zwiększając liczbę miejsc pracy, rozwijając budownictwo mieszkaniowe oraz rozbudowując infrastrukturę miasta.

WYKAZ		
zakładów, które przerwały pracę od grudnia 1970 do 3.02.1971 r.		
Lp.	Nazwa instytucji	Ile razy przerwała pracę
1.	Zakłady Mechaniczne "Zamech"	6
2.	Zakł. Wielkiego Proletariatu /ZWP/	7
3.	Spółnia im. F. Dzierżyńskiego	1
4.	Okręgowa Spółnia Mleczarska	1
5.	Zakł. Transp. WSS "Spółka" filia B-g	1
6.	Wojew. Przedz. Sprzętu i Transportu Budowlanego	1
7.	Tartak	1
8.	Spółnia "Plastyk"	2
9.	E-skie Zakł. Napraw Samochodowych	1
10.	Zakłady Mięsne	2
11.	Zakł. Przetwórstwa Onocowo-Warzynn.	1
12.	Administracja Domów Mieszkalnych	1
13.	Zarząd Dróg Publicznych	1
14.	Gdańskie Przedz. Transportu Budowl.	3
15.	Miejskie Przedz. Komunikacyjne	1
16.	Przedz. Sprzętu Transp. Budown. Reim.	1
17.	Spółnia Inwalidów "Postop"	2
18.	Zakłady Tworzyw Sztucznych "Styren"	2
19.	Przedz. Budowlane w Elblągu	1
Razem:		38
		13.860

Zakończono spraw operacyjnych - 39
Zarejestrowane osób w Kartotece Ogólno - Informacyjnej - 10
Przepracowano 42 rozmowy profilaktyczne - ostrzegawcze
od dnia 8.01. - 3.11.1971 r.

Opr. Ept. H. Kwiatkowski

W grudniu 1970 r. i styczniu 1971 r. w Elblągu
w 38 strajkach wzięło udział około 15,5 tys. osób

Gdańsk, dnia 14.VI.1971 r.

T A J N E

Egz. Nr 1

DYREKTOR GABINETU
MINISTRA SPRAW WĘWNETRZNYCH
W WARSZAWIE

MELDUNEK DZIENNY

W dniu 11.VI.1971 r. informowaliśmy o zamiarach nie podjęcia pracy przez załogę zakładów "Styren" w Elblągu.
W dniu dzisiejszym w zakładzie panuje spokój. Nie uzyskano sygnałów wskazujących na istnienie napięcia lub podekscytowania załogi.

Tow. Paliborek -
W trakcie wypadków grudniowych ogrebeno 157 placówek handlowych, straty wynoszą około 5 milionów złotych w tym wybiecia szyb./Na podstawie doświadczenia wypadków w Gdańsku nasze punkty C.P.N. były puste, wycofano ze sklepów materiały łatwopalne, wycofano ze szkół i placówek broń. To w dużym stopniu zawdzięko na zmniejszeniu strat. Działalność organizacyjno-porządkowa na terenie naszego miasta była umiarkowana i rozsądna. Świadczy o tym tylko 1 wypadek śmiertelny i 1 w dodatku przypadkowy.

Tow. Zopaciński - komendant KMIB MO w Elblągu.
Było zatrzymanych ogólnie około 400 osób, w tym ca 80% ludzi młodych, uprzednio już karanych. Było też kilka osób z Gdyni i Gdańska.
W elbląskiej komendzie MO nie było wypadków rezygnacji z pracy w organach MO.

Były momenty przynębnienia i załamania funkcjonariuszy, szczególnie wśród młodej kadry, ze szkół. Kilka osób złożyło rezygnację z pracy.

Adn. pkt. 2 - referuje tow. Walczyńska z MSW.
Mówca na wstępie przeprosił Egzekutywę w imieniu W-ce ministra tow. Stachury, który nie mógł przybyć na dzisiejsze posiedzenie, ze względu na krótki termin otrzymania zaproszenia.
Dzisiejsze spotkanie nie polega na omawianiu spraw, wynikłych w wypadkach grudniowych. Praca instancji partyjnych i organizacji układała się pomyślnie dotychczas z organami milicji i bezpieczeństwa. Zależy nam wszystkim, aby ta więź utrzymywała się nadal. Organa MO wspomaganie przez wojsko działają w interesie klasy robotniczej dla zapobieżenia naruszenia porządku publicznego, grabieży i dewastacji.

Odpowiedzi:
Tow. Charyzyski - ci co kradli, nie wnosili skarg. Były też pretensje do wojska, że czynnie włączyli się do akcji.
Z zatrzymanych 5 osób to członkowie PZPR i 10 członków ZMS. Wśród 9 skarżących, którzy w dalszym ciągu roszczą pretencje nie ma członków partii ani ZMS.

NOTATKA
Wydziału Organizacyjnego KC o sytuacji społeczno-politycznej i gospodarczej miasta Elbląga

Wydział Organizacyjny KC, po skonfrontowaniu ze stanem faktycznym zawartych w notatce KMIP w Elblągu informacji i ocen wyraża pogląd, że notatka odzwierciedla aktualną sytuację społeczno-polityczną i gospodarczą miasta i powiatu oraz zawiera pełny przegląd najważniejszych problemów środowiska w dziedzinie zatrudnienia, wychowania młodzieży, budownictwa mieszkaniowego oraz inwestycji komunalnych i usługowo-socjalnych.

Wysokie tempo przyrostu ludności w latach 1945-1955 wynikało z nadążania rozwoju infrastruktury miejskiej za rozwojem ludności i uprzemysłowienia miasta. Jednocześnie w latach tych narastał problem nadwyżki siły roboczej, zwłaszcza kobiecej w mieście. W 1960 r. ilość zarejestrowanych poszukujących pracy wynosiła ok. 300 osób, a w 1970 - ok. 1800 osób z tego 90 % kobiet. Elbląska organizacja partyjna w swej działalności uwzględniła nadążanie rozwoju infrastruktury miejskiej za rozwojem ludności i uprzemysłowienia miasta. Jednocześnie w latach tych narastał problem nadwyżki siły roboczej, zwłaszcza kobiecej w mieście.

Wysokie tempo przyrostu ludności w latach 1945-1955 wynikało z ruchów migracyjnych przyczyniło się do powstania jące głównie z ruchów migracyjnych przyczyniło się do powstania bardzo zróżnicowanej pod względem społecznym, obyczajowym, politycznym, religijnym i narodowościowym społeczności miejskiej. Wpłynęło to na osłabienie tempa procesu integracji ludności miasta. Fakt ten sprzyja m.in. istnieniu w mieście wysokiego odsetka tzw. marginesu społecznego oraz wpływa na postawę młodzieży komplikując i zaostrzając /jak to miało miejsce w grudniu ub.r./ sytuację społeczną i polityczną na terenie miasta.

Protokół Nr 10/71
z posiedzenia Egzekutywy KMIP PZPR w Elblągu
odbytego w dniu 31 marca 1971 r.

Obecni członkowie Egzekutywy:
tow. Smagała Bolesław tow. Dziak Wincenty
" Gajda Stefan " Watkowski Roman
" Iwko Tadeusz " Glińska Wanda
" Pietrak Ireneusz " Grochociński Tadeusz
" Matysiak Marian " Orłowski Eugeniusz
" Lewicki Tadeusz

Członkowie nieobecni usprawiedliwieni:
tow. tow. Frusiecki Jerzy, Krupa Piotr i Sikora Zbigniew.

Porządek posiedzenia:
1. Sprawy organizacyjne /przyjęcie, skreślenie, wyd. leg. /.
2. Informacja o wynikach prac zespołu MSW i KW MO.
3. Sprawozdanie dyrektora ZWP z realizacji postulatów.

Zaproszeni goście:
do pkt. 1 - kandydaci oraz członkowie partii.
do pkt. 2 - tow. Walczyńska - prezydent, M.S.W.
" Tomczak B. - prokurator powiatowy
" Charyzyski - s Komandy Wojew. M.O. Gdańsk
" Zopaciński - komendant KMIP MO w Elblągu
" Paliborek - s-ca komendanta " "
" Włodarkiewicz - " " "
" Masurkiewicz - I sekretarz KZ KMIP MO

do pkt. 3 - tow. Olasowski Zdzisław - dyrektor Z.W.P.
" Gotard Stanisław - przewodniczący ZWP
" Orłowski Eugeniusz - I sekretarz KZ ZWP

Adn. pkt. 1.
Egzekutywa KMIP po uprzednim przeprowadzeniu rozmów z kandydatami postanowiła zatwierdzić uchwały PGP, o przyjęciu kandydatów w poczet członków PZPR, /Wykaz przyjętych w załączeniu.

Zalecenie KW PZPR
Nie należy dopuszczać do wzmianek na temat powołania i działania stoczniowych komisji badających działalność MO w czasie wydarzeń grudniowych.
Przyjął Katafisz 14.II.71 r.

Zalecenie KW PZPR
Do ukazania się oficjalnych komunikatów nie podawać informacji na temat przyznawania resortowych komisji do badania naborczych ciąg temat przyznawania resortowych komisji do badania naborczych ciąg temat przyznawania resortowych komisji do badania naborczych ciąg

CENZURA

Na terenie Elbląga kursuje sporo plotek na temat żałobnego charakteru manifestacji 1-majowej jednak prowadzone rozeznanie nie potwierdza konkretnych działań w tym kierunku. Sporo plotek przywożonych jest z Trójmiasta, które są następnie powielane i "dopasowywane" do warunków lokalnych.

Informacja KW

PAMIĘC O GRUDNIU 1970 R.

W latach siedemdziesiątych pamięć o Grudniu trwała. Milicja skrzętnie usuwała kwiaty i znicze z miejsca śmierci Mariana Sawicza. 20 grudnia 1980 r. odsłonięto w Elblągu pomnik Ofiar Grudnia 1970 r. W latach stanu wojennego stał się on symbolem walki o niepodległość. Teraz przypomina o „zapomnianej historii”. Dla elblązan jest to wciąż historia żywa...

W HOLDEIS

6.10.1980 r. na zebraniu plenarnym MKZ NSZZ „Solidarność” uchwalono wybudowanie Pomnika Ofiar Grudnia 1970 roku.

Ze względu na dramatyczne wydarzenia sprzed 10 lat odzyskał godność elbląskiego miasta pracy, odzyskał w dniu uroczystości odsłonięcia, by już na zawsze przypominać o godności i dumie, bohaterstwie czy wyjątkowości, o solidarności i sile.

Informujemy, iż znaczna część robót wykonywana jest społecznie przez ludzi dobrej woli. Mniejszą jednak głównymi wykonawcami są pracownicy z Zakładu Mechanicznego „Echoc”, Elbląskiego Kombinatoru Sudekwanego oraz Elbląskiego Przedsiębiorstwa Budowlanego Przemysłowego.

Uroczyny koszt pomnika wyniesie około pół miliona złotych. Ze względu na brak środków finansowych, dysponujemy sumą 100 tys. zł, przypominamy.

**SPOŁECZNY KOMITET BUDOWY POMNIKA
OFIAR GRUDNIA 1970 R.
W ELBLĄGU**
informuje

że posiada konto w PKO, na które przyjmuje daty od mieszkańców ziemi elbląskiej

NR KONTA PKO ELBLĄG 17316-11650-132

**WIESŁAWA
KWIATKOWSKA**

GRUDZIEŃ 1970

W ELBLĄGU

ELBLĄG 1980

POD TYM POMNIKIEM

Byłam dzieckiem
a pamiętam dobrze
bukiet goździków
rzucony na trawnik
i krople krwi
rozmażane po bruku
i bunt wrzał we mnie
a bałam się dotknąć
tych kwiatów
by je na krew Twoją położyć
Ty mi wybaczysz
młody robotniku
za tamte kwiaty
wiersz Ci położę
pod TYM POMNIKIEM

T.A.

POCZEKAJ SYNE

Jeszcze nie dziś syneczku
jeszcze nie dziś Ci opowiem
bo tego dwuletnia duszyńska
zrozumieć nie potrafisz

Są słowa beton i brzo
są trudne lecz możesz dotknąć
jest jeszcze słowo tragedia
zrozumieć go nie potrafisz

Nie daj się jeszcze trochę
jeszcze lat kilka podrośnij
a wtedy w grudniową pogodę
tu z tobą przyjdę pod pomnik

Opowiem Ci o tym synku
tyle ile pamiętam
i złożysz tu kwiaty czerwone
z białą-czerwoną tasiemką

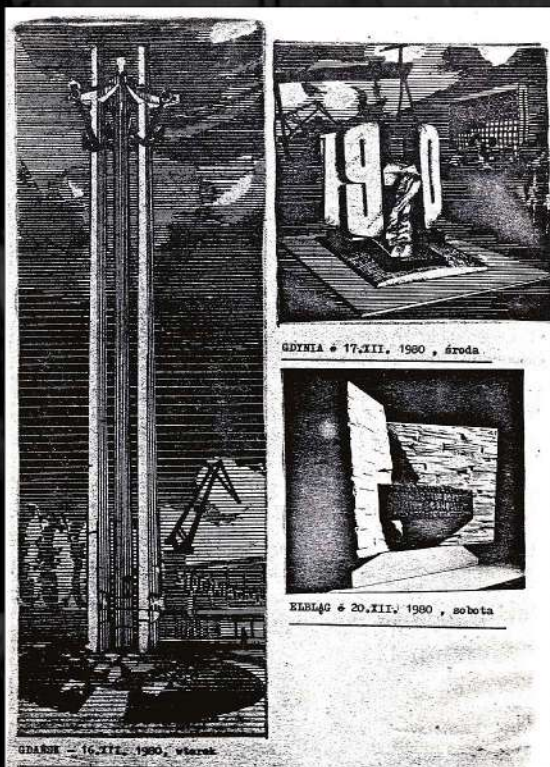
Elbląg, dn. 18.12.1980 r. T.A.

SPOŁECZNY KOMITET BUDOWY
POMNIKA
„OFIAR GRUDNIA 70” W ELBLĄGU

Solidarność

**PROGRAM OBCHODÓW
X ROCZNICY WYDARZEŃ
GRUDNIOWYCH W ELBLĄGU**

ELBLĄG 18 - 20 GRUDNIA 1980

X X X

Zerwali kurtynę
i ujawnili teatr kłamstwa
kunsztu wielkiego,
ugięli kolana,
by przypomnieć o Bogu,
zatknęli sztandar białą-czerwony,
dając poczucie narodu wolności,
posiali ziarno prawdy,
które wzrasta w prawym człowieku,
- bądź pozdrowiona za to
„SOLIDARNOŚCI”

Krystyna Kowalska
/Elbląg 16.12.1980 r./

**PROGRAM OBCHODÓW
X ROCZNICY WYDARZEŃ
GRUDNIOWYCH 70 ROKU**

ELBLĄG – 18.XII.1980 r. – czwartek

**ROZPOCZĘCIE UROCZYSTOŚCI OBCHODÓW
X ROCZNICY WYDARZEŃ GRUDNIOWYCH**

godz. 8.00 Kościół Świętego Mikołaja
– Msza Święta na prośbę społeczeństwa m. Elbląga
w intencji poległych i prześladowanych.

godz. 17.00 Lokal MKZ NSZZ „Solidarność” przy ul. 1-go Maja
– uroczyste zebranie Komisji Zakładowych.

godz. 19.00 Sala Koncertowa Państwowej Szkoły Muzycznej
ul. Traugutta 91
– Koncert Elbląskiej Orkiestry Kameralnej,
w progr. utwory: M. Musorgskiego oraz L. van Beethovena

ELBLĄG – 19.XII.1980 r. – piątek

godz. 19.00 Kościół Świętego Mikołaja
– Koncert organowy w wykonaniu mgr H. Gwardaka
i recytuje w wykonaniu J. Telesz z okazji X Rocznic
Wydarzeń Grudniowych 70 Roku.

ELBLĄG – 20.XII.1980 r. – sobota

godz. 13.30 Kościół Świętego Mikołaja
– Uroczysta Msza Święta Żałobna w intencji poległych
w grudniu 1970 r.

godz. 15.00 Skwer przy ul. 1-go Maja
– Uroczystość odsłonięcia i poświęcenia pomnika Ofiarom
Grudnia 70 Roku w Elblągu
– rozpoczęcie uroczystości biciem dzwonów kościelnych,
– odśpiewanie Hymnu Państwowego,
– wystąpienie Przewodniczącego MKZ NSZZ „Solidarność”
w Elblągu,
– odsłonięcie pomnika,
– poświęcenie pomnika,
– złożenie wieńców i wiązanek kwiatów; pieśni w wykona-
niu chóru „Echo”,
– wiersze Cz. Miłosza w wykonaniu aktorów
Teatru Dramatycznego w Elblągu.

Organizatorzy

Uroczystości odsłonięcia pomnika. Przemawia I sekretarz KW PZPR w Elblągu Jerzy Prusiecki

Uroczystości odsłonięcia pomnika. Przemawia przewodniczący KKP NSZZ „Solidarność” Lech Wałęsa